

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**NAMANGAN MUHANDISLIK-PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

Kasb talimi(Informatika va AT) kafedrasi

**Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini
o`rgatuvchi dasturiy ta`minot yaratish**

BITIRUV MALAKAVIY ISH

Ilmiy rahbar _____ dots. S.Xashimov

Namangan - 2016

Mundarija

Kirish.....	3
1-bob. O'rgatuvchi elektron ishlanmalar bo'yicha mavjud manbalar tahlili	6
1.1. O'rgatuvchi elektron ishlanmalar yaratish va foydalanish bo'yicha mavjud manbalar tahlili	6
1.2. O'quv jarayonlarini tashkil etish va mustaqil O'rganishda O'rgatuvchi elektron ishlanmalardan foydalanish samaradorligi	7
1.3. Freemake Video Converter dasturi bo'yicha elektron dasturiy ta'minot yaratish masalasining qO'yilishi.....	9
2-bob. Elektron ishlanmalarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar	10
2.1. Elektron dasturiy mahsulotlarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar.....	10
2.2. O'rgatuvchi dasturiy mahsulotlarni yaratishda SnagIt hamda CamtasiaStudio7 dasturi imkoniyatlari	12
2.3. O'rgatuvchi elektron qO'llanma yaratishda WebBuilder imkoniyatlaridan foydalanish.....	14
3-bob. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish	19
3.1. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlariga oid manbalarni shakllantirish.....	19
3.2. O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish loyihasini ishlab chiqish.....	Ошибка! Закладка не определена.
3.3. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish texnologiyasi	22
3.4. Yaratilgan dasturiy mahsulotdan foydalanish yo'riqnomasi	22
4-bob. Hayot faoliyati xavfsizligi.....	26
4.1. Elektron metodik tavsiyalar yaratishda kompyuter bilan ishlash qoidalar.....	26
4.2. Elektron didaktik vositalar yaratishda kompyuter bilan ishlash vaqtida insonning charchash sabablari	27
Xulosa	29
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati	30

Kirish

“Odamlarga bitta baliq bersangiz,
ular bir kun tO`q bO`lishadi;
ularga baliq ovlashni
O`rgatsangiz bir umr tO`q
bO`ladi”
Konfusiy

Mavzuning dolzarbligi. Prezidentimiz I.A.Karimov Uzbekiston Respublikasi Oliy Majlisining siyosiy-ijtimoiy va iktisodiy istikbolning asosiy tamoyillarini bayon qilar ekan madaniy-ma`rifiy sohadagi ishlarga mustakil respublikamizda ma`naviyatini rivojlantirish masalalariga xam alohida to`xtalib, quyidagilarni ta`kidladi: “Endigi asosiy vazifa kishilarimizni mustaqil fikrlashga o`rganishi, o`ziga ishonchining ortib borishidir. Chunki tafakkur ozod bo`lmasa, ong va shukur tarzidan qullikdan qutulmasa, inson to`la ozod bulmaydi”.

So`nggi ikki o`n yillikda ta`lim sohasida ko`plab o`zgarishlar ro`y berdi. Mening fikrimcha, “Qanday qilib darsni qiziqroq o`tsam bo`ladi?”,” Nima qilsam o`quvchini o`z fanimga qiziqтира olaman?”, “Qanday qilib har bir o`quvchi uchun darsni alohida muvaffaqiyatli tashkil eta olaman?” kabi savollar har bir o`qituvchi oldida turgan eng dolzarb masala hisoblanadi. Har bir zamonaviy o`qituvchi, o`quvchi yoki talaba uning darsida o`z hohishi, qiziqishi bilan, ijodiy yondashib ishlashini istaydi. Axir aynan qiziqish talabalar ish faoliyati, ular rivojlanishining asosiy mezonini hisoblanadi.

Bugungi kunda ta`lim berishning asosiy maqsadi – faqatgina o`quvchi tomonidan ma`lum bilim va ko`nikmalarni to`plash emas, balki o`quvchini ta`lim faoliyatining mustaqil sub`ekti sifatida tayyorlash. Ta`limga innovasion yondashuv o`quv jarayonini shunday tashkil etishga imkon yaratadiki, bunda talaba o`zini ham tinglovchi, ham mana shu jarayonning faol ishtirokchisi sifatida namoyon eta oladi.

“Innovasiya” tushunchasi pedagogik tushuncha sifatida tez-tez uchraydi va “yangilik” ma`nosini anglatadi. Ayni vaqtda innovasiya lotin tilidan tarjima qilinganda “yangi” emas, balki “yangilik sari” ma`nosini beradi. Ushbu metodning “didaktik portreti”dagi asosiy belgilar talabaning o`z ustida ishlashiga, mustaqil ravishda yechim izlashiga, yangi vaziyatda hamkorlikda faoliyat yuritishiga yo`naltirilgan. Innovasion ta`limning dolzarbligi quyidagilardan iborat: ta`limning shaxsga yo`naltirilishi; o`quvchining ijodiy imkoniyatlarini ochishga sharoit izlash. Innovatsion ta`lim asosida quyidagi texnologiyalar yotadi: rivojlantiruvchi ta`lim; muammoli o`qitish; tanqidiy fikrlashni rivojlantirish; darsda muvaffaqiyat vaziyatini yaratish. Innovasion ta`limning asosiy prinsiplari – ijodga yo`naltirish, ko`rgazmali qurollardan foydalanish. Zamonaviy dars haqida gapirganimizda biz axborot va kommunikasiya texnologiyalarini yoddan chiqarmasligimiz lozim. Savodlarimizning asosiy maqsadi informatika vositalarining ahamiyati tugrisida fikr yuritish emas, balki jamiyatning axborotga bulgan extiyojini kondirishdagi usul va vositalar tugrisida tushunchaga ega bulish hisoblanadi. Mazkur extiyoj doim mavjud bulaveradi va biror-bir axborotli muxit doirasida kondiriladi.

Oxirgi davrda axborotli muhitda katta uzgarishlar bo`lib bormoqdaki, ana shu uzgarishlar qog`ozsiz texnologiya zaruratini keltirib chiqaradi. Bu esa uz navbatida, EXMning yanada keng rivojlanishiga sabab bo`ldi, ayniqsa O`qituvchisiz O`qitish texnologiyalari kundan-kun rivojlanib bormoqda.

SHuni qayd etish kerakki, respublikamiz ta`lim muassasalarida yuqorida qayd etilgan masalalar bo`yicha keng qamrovli ishlar olib borilayotganligini ta`kidlagan holda ushbu o`rgatuvchi qo`llanmada ta`lim-tarbil jarayonining samaradorligini orttirish, pedagogik jarayon qatnashchilari o`rtasida do`stona muxitni yaratilishida pedagogik texnologiyalarning tutgan o`rnini yoritish va bu borada o`qituvchilarga metodik yordam ko`rsatish nazarda tutildi.

Bugungi kunda institutimiz viloyatimizdagi barcha o`rta maxsus, kasb-hunar kollejlari bilan hamkorlikda faoliyat ko`rsatmoqda. Institutga biriktirilgan akademik lisey va kasb-xunar kollejlari o`rtasida 2016-2021 yillarga mo`ljallangan hamkorlik shartnomalari tuzilgan. Ushbu shartnomalar asosida akademik liseylar va kasb-hunar kollejlari pedagog kadrlarini zamonaviy axborot-kommunikasiya vositalarini qo`llash asosida ilg`or pedagogik texnologiyalarni egallashlari uchun tegishli shart-sharoitlar yaratish, ularda interfaol ta`lim uslublarini o`quv jarayoniga joriy etish bo`yicha to`plagan tajribalarini

ommalashtirishni ta'minlash maqsadida bir qator professor-o'qituvchilarimiz viloyatimizning turli tumanlari o'zlarining bilim va tajribalarini o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim muassasalari pedagog kadrlari uchun ta'lim jarayoniga ilg'or pedagogik va axborot-kommunikasion texnologiyalarni joriy etish bo'yicha ishlarni bajarib kelmoqda, biz bu holda O'zbekiston Respublikamizning amaliyot davrimizda bir necha bor guvohi bo'ldik.

Mamlakatimizda Prezidentimiz tashabbusi bilan 1997 yildan boshlab, kirib kelayotgan har qaysi yangi yilga nom berish, shundan kelib chiqqan holda, alohida Davlat dasturi qabul qilish va belgilab olingan vazifalarni izchil amalga oshirish o'ziga hos an'anaga aylangan. Konstitutsiyamiz qabul qilinganining 23 yilligiga bag'ishlab o'tkazilgan tantanali marosimda YUrtboshimiz 2016 yilni mamlakatimizda «Sog'lom ona va bola yili» deb e'lon qilishni taklif etdilar. Respublikamizning yanada yuksak bosqichga ko'tarish maqsadida o'rta tashlangan ushbu taklif halqimiz tomonidan zo'r mamnuniyat bilan qo'llab-quvvatlandi.

Respublikamizda olib borilayotgan islohotlarning taqdirida yuqori malakali mutaxassislarining roli benihoya katta, bu tO'g'rida prezidentimiz ta'kidlaganlaridek: «Ertangi kun yangicha fikrlay oladigan, zamonaviy bilimga ega bo'lgan yuksak malakali mutaxassislarni talab etadi». SHu sababli xalqimizning boy intellektual merosi va umumbashariy qadriyatlari, zamonaviy madaniyat, iqtisodiyot, fan, texnika va texnologiyalar asosida yetuk mutaxassislar tayyorlash tizimi ishlab chiqildi va jadal sur'atlar bilan xayotga tatbiq etilmoqda.

Hozirgi kunda ta'lim tizimida yangi bosqich bo'lgan kasb-xunar ta'limini zarur me'yoriy xujjatlar, zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan ta'minlash, shuningdek elektron ma'lumotlar bazasini boyitish borasida bir qator ishlar amalga oshirildi va amalga oshirilmoqda.

Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining qarori bilan «O'rta maxsus, kasb-xunar ta'limining davlat ta'lim standarti» tasdiqlandi. Ularda ko'rsatib o'tilganidek, o'rta-maxsus kasb-xunar ta'limi muassasalarining bitiruvchilariga qo'yiladigan fundamental fanlar va aniq kasb sohasi doirasida nazariy va amaliy bilimlarga ega bo'lish, kompyuter va telekommunikasiya vositalaridan foydalana olish, o'quv fanlari bo'yicha oliy ta'lim muassasalarida taxsil olish uchun zarur bo'lgan bilimlar majmuasiga ega bo'lish vazifasi qo'yilgan.

Bitiruv malakaviy ishining asosiy masalasi ham bugungi kunda 5111000-Kasb ta'limi (Informatika va AT) yo'nalishi bo'yicha taxsil olayotgan, qolaversa kasb-hunar kollejlarning axborot texnologiyalari bo'yicha yetishib chiqayotgan mutaxassislarining bilim va malalarini yanada rivojlantirish uchun, Video va audio tiplarni almashtirish uchun mo'ljallangan Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish masalasi dolzarb masala hisoblanadi. CHunki, bu mavzu bo'yicha yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llab dars mashg'ulotlarini olib borish samarasini aniqlash va tahlil qilish ishlarini amalga oshirishda, mustakil ta'lim olishda dolzarb hisoblanadi.

Ayniqsa, kasb-hunar kollejlarda o'quvchilarga ta'lim berishda elektron kutubxonalarning tashkil etilishi va amalda foydalanilishi, har bir kasb-hunar kollejining ichki intranet saytining yaratili va undan to'g'ridan to'g'ri o'quv jarayoni va mustaqil ta'limda foydalanilishi bugungi kunning eng katta yutuqlaridan deb hisoblashimizga asos bo'la oladi.

Biz ko'rib o'tmoqchi va hal qilmoqchi bo'lgan masalaning asosiy maqsadi ham Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish asnosida kasb-hunar kollejlari, qolaversa ta'lim muassasalarining shu yo'nalishdagi mutaxassislarni tayyorlovchi ta'lim muassasalarida ichki intranet saytlari uchun yangi bir axborot manbaini yaratish va undan kasb-hunar kollejlari, oliy ta'lim muassasalari qolaversa, mustaqil o'rganishni xoxlovchi ukuvlar uchun o'rgatuvchi dasturiy ta'minot, ya'ni elektron vosita yaratishdan iborat.

Fan sohasini formal tasnifi. O'quv fanining dolzarbligi va zarurligi shundan iboratki, O'quvchilar fanni O'zlashtirish davomida professional darajadagi bilimlarni O'zlashtirish, Ulead VideoStudio, SoundForge, AdobePremierePro, PinnacleStudio, MovieMaker, Nero kabi multimediyali hamda tip almashtirish imkoniyatiga ega dasturiy ta'minotlar va multimedia qurilmalari bilan ishlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Multimedia tizimlari yo'nalishi mutaxassisliklari uchun bunday dasturlar bilan ishlash juda muhim hisoblanadi. Bunday dasturiy vositalarni yaxshi bilgan mutaxassis O'z g'oyalarini ilgari surish, O'z loyihalarini ishlab chiqish, turli animasion taqdimotlarni ishlab chiqish va tushuntirish uchun juda yaxshi imkoniyatlarga ega bo'ladi.

Ushbu sohadagi muammolar va mazkur ishning zarurati. Bitiruv malakaviy ishi mavzusida keltirilgan muammo zahirida kasb-hunar kolleji talabalarining multimedia tizimlari kichik mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha davlat ta'lim standarti asosida O'qitiladigan mutaxassislik fani mustaqil ta'limidagi Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rganishda mustaqil ta'lim sifatida O'rgatuvchi elektron dasturiy ta'minot yaratish va bu dastur imkoniyatlarini yanada kengroq ochib berish masalasi yotadi. Ushbu muammoni hal qilish orqali talabalarni mutaxassislik fanlarini chuqur O'zlashtirishlari

hamda kelgusida soha bo'yicha O'z faoliyatlarini olib borishlarida maxsus qO'llanma bo'lib xizmat qilishi nazarda tutiladi. Bugungi kunda bunday O'quv O'rgatuvchi dasturiy ta'minot ishlab chiqilmagan. SHu sababli bu mavzuni dolzarb hamda kasb-hunar kolleji talabalari uchun muhim deb hisoblash mumkin.

Loyihaning maqsadi va vazifalari (samaradorligini oshirish, sifatini yaxshilash). Bitiruv malakaviy ishi mavzusida keltirilgan Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratishdan asosiy maqsad sifatida talabalarining mustaqil bilim olishlari samaradorligini oshirish, turli animasion fayllarni yaratish hamda O'quvchilarni kO'roq bilim olishlari va yetuk mutaxassis bo'lib yetishlarida manba yaratishga erishishdan iborat.

Masalaning noformal tavsifi (mazkur ishning maqsadi). Keltirib O'tilgan bitiruv malakaviy ishida kasb-hunar kollejalarining Informatika va axborot texnologiyalari, Multimedia tizimlari va texnologiyalari bo'yicha kichik mutaxassislar uchun mutaxassislik fanlari blokidagi Multimedia tizimlari va texnologiyalari fanining mustaqil ta'lim soatida Freemake Video Converter dasturida ishlash bo'yicha talabalar bilimini yanada oshirish uchun O'rgatuvchi dasturiy mahsulot yaratish va ushbu dasturni O'quv jarayonida mavzuga qO'llash hamda yetarli samaraga erishish ishining asosiy maqsadi hisoblanadi.

Битирув малакавий ишининг тузилиши. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish mavzusi b'yyicha tay'ёрланган битирув малакавий иши асосан қуйидаги қисмлардан ташкил топган. Булар, кириш, асосий қисм, ҳаёт фаолияти хавфсизлиги, хулоса ва фойдаланилган адабиётлар бўлимларидан иборат.

Битирув малакавий ишининг кириш қисмида янги ахборот технологияларининг бугунги кундаги ҳолати ва унинг ривож, битирув малакавий иши бўйича мавзунинг долзарблиги, битирув малакавий ишининг мақсади ва вазифалари ҳамда битирув малакавий ишининг тузилиши келтириб ўтилади.

Асосий қисм, урта бобдан ташкил топган бўлиб, улар O'rgatuvchi elektron ishlanmalar bo'yicha mavjud manbalar tahlili, Elektron ishlanmalarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar, Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish ҳамда Hayot faoliyati xavfsizligi бобларидан иборат.

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги бўлимида Elektron metodik tavsiyalar yaratishda kompyuter bilan ishlash qoidalari va Elektron didaktik vositalar yaratishda kompyuter bilan ishlash vaqtida insonning charchash sabablari масалалари қараб ўтилади. Шунингдек, умумий таҳлиллари келтириб ўтилади.

Хулоса ва фойдаланилган адабиётлар бўлимларида эса, битирув малакавий ишини бажариш бўйича умумий хулосалар, таклифлар ва ишни бажариш жараёнида фойдаланилган адабиётлар ҳамда тавсия этиладиган қўшимча адабиётлар келтириб ўтилади.

Малакавий битирув ишининг изоҳ бўлимида яратилган Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot матни келтириб ўтилади.

1-bob. O'rgatuvchi elektron ishlanmalar bo'yicha mavjud manbalar tahlili

Kelтириб ўтиладиган ушбу бобда o'rgatuvchi elektron qo'llanma yaratish masalasining o'rganilganlik holatini tahlil qilish, o'rgatuvchi elektron ishlanmalar yaratish va foydalanish bo'yicha mavjud manbalar tahlilini amalga oshirish, o'quv jarayonlarini tashkil etish va mustaqil o'rganishda o'rgatuvchi elektron ishlanmalardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish hamda freemake video converter dasturi bo'yicha elektron dasturiy ta'minot yaratish masalasining qo'yilishini shakllantirish amalga oshiriladi.

1.1. O'rgatuvchi elektron ishlanmalar yaratish va foydalanish bo'yicha mavjud manbalar tahlili

Kasb hunar ta'limi uchun maxsus fanlardan elektron qo'llanmani yaratish jarayonida psixologik-pedagogik, texnik-texnologik, estetik va ergonomik talablar qo'yiladi. Elektron qo'llanma ham bosma qo'llanma, o'quv va uslubiy qo'llanma kabi an'anaviy o'quv nashrlariga qo'yilgan didaktik talablarga javob berishi kerak. Didaktik talablar talim berishning spеsifik qonuniyatlariga va mos ravishda o'qitishning didaktik tamoyillariga mos kelishi kerak. Quyida maxsus fanlar bo'yicha yaratiladigan elektron qo'llanmaga bo'lgan talablar keltirilgan:

1. O'qitishda ilmiylikni, fan, texnika va texnologiyalarni so'ng'i yutuqlarni hisobga olish, o'quv materialini mazmunining yetarlicha chuqurligini, ishonchliligini ta'minlaydi. O'quv materialining elektron qo'llanma yordamida o'zlashtirish jараeni o'qitishning zamonaviy usullari bilan mos ravishda qurilishi kerak. Bunday usullarga quyidagilar kiradi: tajriba, eksperiment, solishtirish, kuzatish. abstraktlash. umumlashtirish, yaxlitlantirish, o'xshashlik, tahlil va sintez, modellashtirish uslubi, shu bilan birga matematik modellashtirish. shuningdek tizimli tahlil usullari.

2. O'qitishning erishuvchanlik talablari elektron qo'llanma vositasida amalga oshiriladi va o'quvchilar yoshiga va individual xususiyatlariga xos holda o'quv materialini o'rganishning murakkablik va chuqurlik darajasini aniqlash zaruriyatini bildiradi. O'quv materialini haddan ziyod murakkablashtirish va ortiqcha yuklash mumkin emas, unda ta'lim oluvchi bu materialni egallashtira o'zlashtirish qiyin bo'ladi.

3. O'qitishning muammoviylikni ta'minlash talablari maxsus fanlarni o'qitishda qo'yiladigan asosiy talab bo'lib, ta'lim olish faoliyatining tavsifi va mavjudligi bilan shartlashtirilgan. Agar o'quvchi muammoli vaziyatga duch kelsa. uni mustaqil yechishga harakat qilsa, uning ijodiy qobiliyati va fiqrlash faolligi o'sadi. Ushbu didaktik talabni bajarilish darajasi an'anaviy qo'llanmalar va o'quv qo'llanmalaridan ko'ra. elektron qo'llanma yordamida sezilarli darajada yuqori bo'lishi mumkin.

4. O'qitishning ko'rgazmaliligini ta'minlash talablari, o'quvchilar tomonidan o'rganilayotgan ob'ektlar (mashina va uskunalar), ularning maketlari yoki modellari, mahsulotni tayyorlashning texnologik jarayonini sezgili qabul qilishi va shaxsan kuzatish imkoniyatini hisobga olish zaruriyatini bildiradi.

5 O'qitishning ongliligini, ta'lim oluvchining mustaqilligi va faolligini ta'minlash talablari o'quv faoliyatining yakuniy maqsad va vazifalariga erishishda o'quv axborotini jalb qilish bo'yicha o'quvchilarning mustaqil ishlashlari uchun elektron darsliq va vositalari bilan ta'minlashni ko'zda tutadi. Bunda o'quvchi uchun o'quv faoliyati, yo'naltirilgan maqsad va mazmunni anglatadi. Maxsus fanlar bo'yicha elektron qo'llanmalar tizimli faoliyat yondashuvi asosida ishlab chiqilishi kerak. SHuning uchun elektron qo'llanmada o'quvchi faoliyatining aniq modeli kuzatilishi kerak.

6. Elektron qo'llanmadan foydalanishda o'qitishning tizimliliigi va ketma-ketligi talablari o'rganiladigan maxsus fan sohasida bilimlar va ko'nikmalarning ma'lum tizimining o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilishi ketma-ketligini ta'minlanishini bildiradi. Bilim. ko'nikma va mahorat ta'lim tizimida mantiqiy tartibda shakllanishi va hayotda qo'llanilishda o'z o'rnini topishi zarur. Buning uchun quyidagilar zarur:

- o'quv materialini tizimlashtirilgan va strukturlashtirilgan holda tavsiya qilish;
- o'quv materialining har bir bo'limida shakllanadigan bilim, ko'nikma va mahoratlarning rivojlanishini ham inobatga olish;
- o'rganilayotgan o'quv materialining fanlararo bog'liqligini ta'minlash;

— o`quv materiali va ta`lim beruvchi ta`sirlarining uzati-lish ketma-ketligini chuqur o`ylab ko`rish;

— bilim berish jarayonini o`qitish mantiqi bilan aniqlanadigan ketma-ketlikda qurish;

— elektron qo`llanma tavsiya qilgan axborotni, o`qitishning mazmuni va uslubi ta`lim oluvchining shaxsiy qobiliyatiga bog`liq holda tanlanishi kerak. Masalan, mazmunli o`yin holatlarini yaratish, amaliy tavsifdagi topshiriqlar va eksperimentlarni real jarayonlar va mavjudotlar modellarini tavsiya qilish yo`li bilan amaliyot bilan bog`lanishni ta`minlash.

7. Elektron qo`llanmadan foydalanishda bilimlarni o`zlashtirish mustahkamligi talablari: o`kuv materialini mustahkam o`zlashtirish uchun uni chuqur fiqrlash, xotirada saqlashga intilish katta ahamiyatga ega.

8. Elektron qo`llanmada o`qitishning ta`limni rivojlantiruvchi va tarbiyaviy funksiyalari birligi talablari.

Ta`lim berish vazifasini basharuvchi an`anaviy nashrlarga qo`yiladigan didaktik talablardan tashqari, elektron qo`llanmaga uni yaratish va joriy qilinishida zamonaviy axborot va telekommunikasion texnologiyalarning ustunliklaridan foydalanish kabi quyidagi o`ziga xos didaktik talablar kuyiladi.

1.2. O`quv jarayonlarini tashkil etish va mustaqil O`rganishda O`rgatuvchi elektron ishlanmalardan foydalanish samaradorligi

O`quvchilarning mustaqil ishi O`quv rejasidagi umumta`lim, umumkasbiy va maxsus fanlarni O`zlashtirish uchun belgilangan O`quv ishlarining ajralmas qismi bo`lib, uslubiy, ilg`or pedagogik va axborot resurslari jihatdan ta`minlanadi hamda bajarilishi reyting tizimi talablari asosida nazorat qilinadi.

O`rta maxsus, kasb-hunar ta`lim muassasalarida O`quvchilarning haftalik mustaqil ishlarining umumiy hajmi 16 soatni tashkil etadi.

O`quv semestri yakunida O`quvchining mustaqil ishi bo`yicha to`plagan reyting ballari har bir fan bo`yicha auditoriyadagi O`quv ishlariga berilgan reyting ballari bilan birgalikda guruh reyting qaydnomasida, O`quvchining reyting daftarchasida (qaysi fandan mustaqil ish bajarilganligi aniq ko`rsatiladi) va O`qish yakunida bitiruvchiga taqdim etiladigan diplom ilovasida qayd etiladi.

Akademik lisey va kasb-hunar kolleji O`quvchilari mustaqil ishining asosiy maqsadi fan O`qituvchisining rahbarligi va nazorati ostida O`quvchi umumta`lim va kasbiy fanlar, kasb va ixtisosliklar bo`yicha nazariy va amaliy ishlarni mustaqil ravishda bajarish uchun zarur bo`lgan bilim va ko`nikmalarni shakllantirish va rivojlantirish, fikrlash va ijodkorligini oshirish, axborot kommunikasion texnologiyalar bilan mustaqil ishlash qobiliyatlarini yuksaltirishdir.

O`quvchi mustaqil ishining vazifalari quyidagilardan iborat:

-umumta`lim fanlarini mustaqil O`rganishda kutubxona fondida mavjud bo`lgan O`quv adabiyotlaridan foydalanish, berilgan vazifalarni O`z vaqtida bajarish;

-tanlagan mutaxassisligi va kasbi bo`yicha bilim va ko`nikmalarni mustaqil ravishda O`zlashtirishda fan O`qituvchilari va muhandis-pedagoglar maslahatlaridan foydalanish;

-elektron darsliklar, elektron multimediali O`quv qo`llanmalaridan va kasbga oid boshqa ma`lumotlarni fan O`qituvchilari va muhandis-pedagoglar yordamida O`zlashtirish;

-internet va elektron pochta tarmog`idan foydalanishni O`zlashtirish;

-mustaqil ishning natijalarini kasbiy fanlar kafedralarida guruh O`quvchilari ishtirokida taqsimot qilish (referat, kurs ishi, turli model va sxemalar).

O`quvchi mustaqil ishini tashkil etishda muayyan bir kasbiy fan (kurs)ning xususiyatlarini, shuningdek, har bir O`quvchining akademik O`zlashtirish darajasi va qobiliyatini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

-ayrim kasbiy fanlarning nazariy mavzularini O`quv adabiyotlari, didaktik materiallar hamda elektron O`quv adabiyotlari yordamida mustaqil O`zlashtirish;

-ta`lim muassasasining O`quvchilar konferensiyalari va seminarlarida ma`ruzalar bilan qatnashish;

-laboratoriya ishlarini bajarishga tayyorgarlik ko`rish;

-kurs ishi (loyihasi)ni bajarish;

-O`quv va ishlab chiqarish amaliyotidagi amaliy ko`nikmalarni maxsus adabiyotlardan foydalanib mustahkamlash;

-turli kO`rgazmalarda mustaqil ish natijalari bO`yicha ijodiy ish na`munalari bilan (kasb va ixtisosliklarga oid modellar, sxemalar va detallardan na`munalar tayyorlash) qatnashish;

-anjuman va kO`rik tanlovlarda mustaqil ish natijalari asosida tayyorlangan maketlar bilan qatnashish;

-fanlardan uyga berilgan topshiriqlarni bajarish. O`qitilayotgan fanning xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, O`quvchi mustaqil ishini tashkil etishda boshqa shakllardan ham foydalanishi mumkin.

O`quv fanlari bO`yicha namunaviy va ishchi reja hamda dasturlarda O`quvchi mustaqil ishining shakli, mazmuni va hajmi ifoda etiladi.

O`quvchi mustaqil ishi uchun ajratilgan vaqt byudjetiga mos ravishda har bir fan bO`yicha tegishli kafedralarda mustaqil ishning tashkiliy shakllari, topshiriqlar variantlari ishlab chiqiladi va kafedrada tasdiqlanadi.

Mustaqil ish bajarish uchun kafedralarda fanlar bO`yicha O`quvchilarga zaruriy metodik tavsiyanoma va yO`riqnomalar, qO`llanma hamda kO`rsatmalar ishlab chiqiladi.

SHuni ta`kidlash joizki, yangi yaratiladigan darslik, O`quv qO`llanalarida Vatanimiz shuhratini olamga yoygan fan va madaniyatning gullab yashnashi uchun xizmat qilgan vatandoshlarimiz: Abu Nosir al Farobiy, Ahmad ibn Muhammad al Faorg`oniy, Muhammad ibn Muso al Xorazmiy, Abu Rayhon al Beruniy, Abu Ali Ibn Sino, Mirzo Ulug`ek va boshqa allomalarning fizika, texnika, matematika va tibbiyot sohaslaridagi ibratli ishlari yoritilsa maqsadga muvofiq bO`ladi. Zero darsliklarda millat fikrining, millat tafakkurining va millat mafkurasining eng ilg`or namunalari aks etishi zarur. Elektron uslubiy ta`minotlar tO`g`risida fikr yuritishdan oldin, ularning bosma darsliklardan farqli xususiyatlari tO`g`risida tO`xtalamiz. Klassik tushunchada darslik bu O`quvchilar uchun kitob bO`lib, unda bilimlarning ma`lum sohasidagi O`quv materiali fan, texnika va texnologiya, hamda madaniyatning zamonaviy yutuqlari darajasida tizimli bayon qilinadi. Demak, elektron O`rgatuvchi qO`llanma ham, bosma qO`llanma ham umumiy belgilarga ega va aynan:

1) O`quv materiali bilimlarning ma`lum sohasi bO`yicha bayon kilinadi;

2) O`quv materiali fan, texnika. texnologiya va madaniyatning zamonaviy yutuqlari darajasida yoritiladi;

3) O`quv materiali darsliklarda tizimli bayon qilinadi, ya`ni darslikning butunligini ta`minlaydigan, ma`noli munosabat va aloqali, kO`plab elementlardan tashkil topgan asarni O`zida tasvirlaydi.

Xorijiy davlatlarda uslubiy va axborot dasturli vositalarni ishlab chiqish uchun yuqori malakali psixologlar, maxsus fan O`qituvchilar, kompyuter dizaynerlari va boshqa mutaxassislar jalb etiladi. yetakchi korxona va firmalari O`quv yurtlarida kompyuterli O`quv tizimlarini yaratish loyihalarini moliyalashtiriladi va bu sohada izlanishlar olib borishadi. Ilk O`quv elektron dasturlik vositalarni yaratish uchun bevosita dasturlashtirish texnologiyasidan foydalanilgan. Dasturchi sifatida kO`pincha oliy O`quv yurtlarining yuqori bosqich talabalari va aspirantlari ishtirok etishgan.

Mustaqil ta`lim olishning yana bir afzallik jihati shundaki, unda zamonaviy axborot-kommunikasiya vositalariga murojaat qilish, shu asosida kompyuter hamda informasion texnologiyalar bilim va kO`nikmalariga ega bO`lish O`z-O`zidan amalga oshiriladi. Bugungi kunga kelib axborot tezligi maksimal darajaga yetgan bO`lib, global tarmoqdan istalgan ma`lumotni bir necha soniyada, istalgan (matnli, grafikli, rasmi, audio va video) kO`rinishda qabul qilish, saqlash, foydalanish va O`zgartirish mumkin. Bu esa O`z ustida ishlayotgan har bir talabaga izlanishdan tO`xtab qolmasligi uchun yangi fikrlar va g`oyalar beradi.

1.3. Freemake Video Converter dasturi bO'yicha elektron dasturiy ta'minot yaratish masalasining qO'yilishi

Bitiruv malakaviy ishida kasb-hunar kollejlari informatika va axborot texnologiyalari mutaxassislik bO'yicha ta'lim olayotgan talabalar uchun Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish masalasi berilgan bO'lib, mavzuning nomidan ham ko'rinib turibdiki, asosiy vazifa talabalarning mustaqil O'rganishlari uchun O'rgatuvchi dasturiy mahsulot ishlab chiqish nazarda tutiladi. Bitiruv malakaviy ishini bajarish davomida quyidagi masalalarni yechish asosiy maqsad qilib olinadi:

- O'rgatuvchi elektron qO'llanma yaratish masalasining O'rganilganlik holatini tahlil qilish;
- O'rgatuvchi elektron ishlanmalar yaratish va foydalanish bO'yicha mavjud manbalar tahlilini amalga oshirish;
- O'quv jarayonlarini tashkil etish va mustaqil O'rganishda O'rgatuvchi elektron ishlanmalardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish;
- Freemake Video Converter dasturi bO'yicha elektron dasturiy ta'minot yaratish masalasining qO'yilishini shakllantirish;
- Elektron dasturiy mahsulotlarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalarni tahlil qilish va ulardan mavzuga mos dasturiy vositani ajratish;
- O'rgatuvchi dasturiy mahsulotlarni yaratishda Camtasia Studio dasturi imkoniyatlarini ochib berish;
- O'rgatuvchi elektron qO'llanma yaratishda WebBuilder imkoniyatlaridan foydalanish;
- Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlariga oid manbalarni shakllantirish;
- O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish loyihasini ishlab chiqish;
- Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish texnologiyasini ishlab chiqish;
- Yaratilgan dasturiy mahsulotdan foydalanish yo'riqnomasini shakllantirish;
- O'rgatuvchi elektron qO'llanmalarni yaratishda mehnat muhofazasi qoidalarini ishlab chiqish hamda mustaqil O'rganuvchilar uchun kompyuter bilan ishlaganda hayot faoliyati xavfsizligi qoidalariga rioya qilish talablarini ochib berish;
- Bajarilgan ishlar yuzasidan xulosa va takliflarni ishlab chiqish;
- foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatini keltirish hamda yaratilgan elektron qO'llanma dasturi va ko'rinishlarini ilova bo'limida keltirib o'tishni amalga oshirish talab qilinadi.

Yuqoridagi masalaning qO'yilishidagi fikrlardan ko'rinadiki, kasb-xunar kollejlari va oliy ta'lim muassasalarida o'qitiladigan Informatika va AT fani bO'yicha mustaqil ta'lim olish uchun, qolaversa, animasion namoyish va O'rgatuvchi elektron dasturiy vositalarni yaratishga qiziquvchi talabalar uchun Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish har bir O'quvchi, izlanuvchi uchun yangi axborot texnologiyalarini qO'llab ilm olish saviyasini oshirib beradi. YA'ni O'rganuvchi O'qituvchisiz elektron qO'llanma asosida mustaqil O'rgana oladi va dasturiy vosita yordamida animasion namoyishlarni mustaqil yarata olish imkoniyatiga ega bo'ladi.

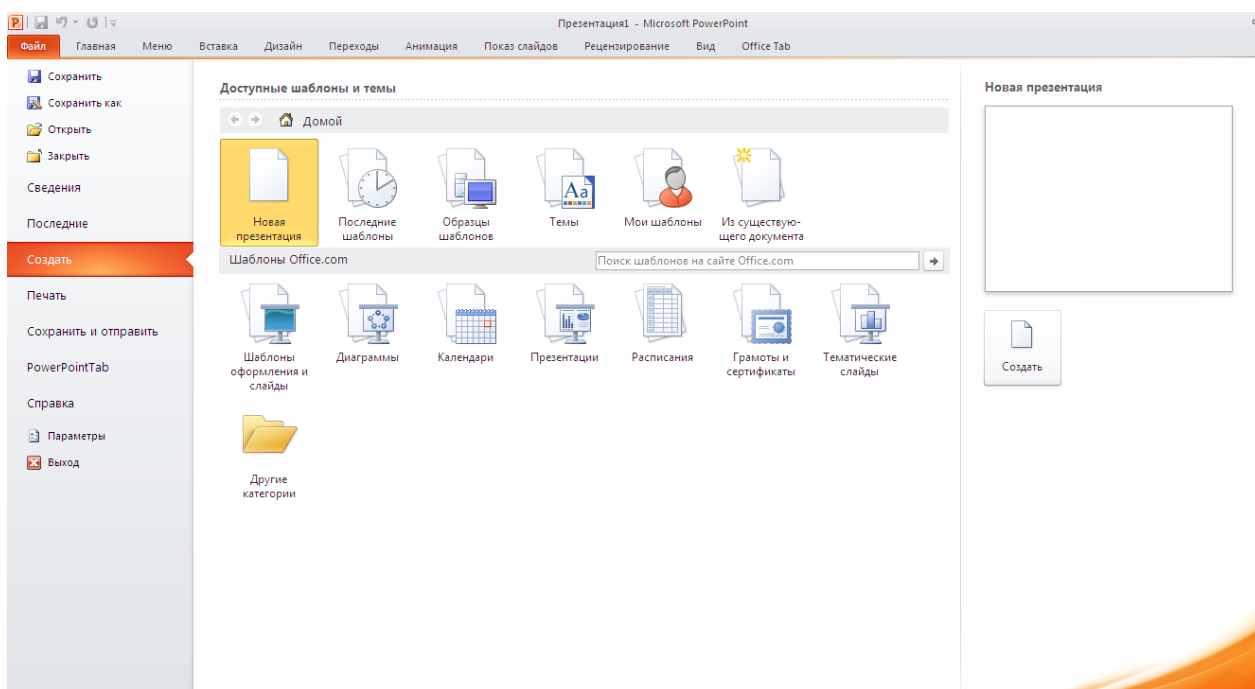
2-bob. Elektron ishlanmalarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar

Ushbu bobda elektron dasturiy mahsulotlarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalarni tahlil qilish va ulardan mavzuga mos dasturiy vositani ajratish, o'rgatuvchi dasturiy mahsulotlarni yaratishda camtasia studio dasturi imkoniyatlarini ochib berish, o'rgatuvchi elektron qo'llanma yaratishda webbuilder imkoniyatlaridan foydalanish masalalari ko'rib o'tiladi.

2.1. Elektron dasturiy mahsulotlarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar

Elektron metodik tavsiyalar ishlab chiqishda didaktik materiallar yaratish vositalari

Power Point ishga tushirilganda ekranda ko'rsatilgan taqdimot yaratish muloqot darchasini ko'rish mumkin.

Bu muloqot darchasi orqali taqdimot yaratish turini tanlab olish mumkin bo'ladi. Quyidagi 4 ta asosiy bo'lim berilgan, ularning har biri haqida qisqacha to'xtalib o'tamiz.

- «Master avtosoderjaniya» (Avtomundarija ustasi) — ma'ruzachi ismi, familiyasi, mavzu nomi, taqdimot turi, uslubi, rangli chizmasini kiritib, bir necha slayddan iborat bo'lgan tayyor taqdimotki chiqaradi.

- «**Shablon prezentasii**» (Taqdimot qoliplari) — taqdimotni jihozlash turini tanlash va ularda ish olib bo-rish imkonini beradi.

- «**Pustuyu prezentasiyu**» (Bo'sh taqdimotni) — mustaqil ravishda taqdimot tuzish imkonini beradi.

- «**Otkro't prezentasiyu**» (Taqsimotlarni ochish) — kompyuter xotirasida va diskda mavjud bo'lgan ko'rgazmali fayllarni ochadi. har bir foydalanuvchi dasturda ish olib borishi uchun yuqoridagi bo'limlardan birini o'z maqsadiga ko'ra tanlab oladi. Dastur ishini bo'sh taqdimotdan ham boshlash mumkin. Buning uchun sichqoncha ko'rsatkichi «**Pustuyu prezentasiyu**» (Bo'sh taqdimotni) bo'limiga olib kelinadi va «OK» tugmasi bosiladi. Bunda quyidagi muloqot darchasi hosil bo'ladi.

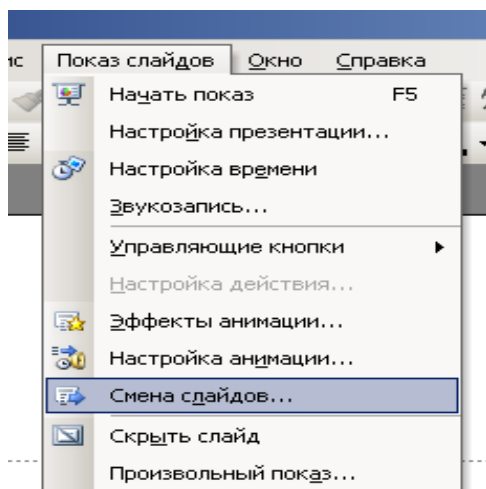
Bu yerda ko'rsatilgan har bir slaydni tanlab olish imkoniyati bor. Buning uchun yo'nalish tugmalari yoki sichqonchadan foydalanish mumkin.

Muloqot darchasidan kerakli holat, masalan: «**Pustoy slayd**» (Bo'sh slayd) ko'rinishi tanlanadi va «OK» tugmachasi bosiladi. Bu amallar bajarilgandan so'ng **Power Point** dasturining asosiy oynasi hosil bo'ladi (9.4-rasm). U sarlavhalar qatori, gorizontal menyu, uskunalar paneli («standart», «bichimlash» va rasmlar bilan ishlash), rejim (holat) tugmachalari (slaydlar rejimi, strukturalar rejimi, saralash rejimi, namoyishlar rejimi) va ishchi maydonni o'z ichiga oladi.

Power Point ekranining pastki chap burchagida ish rejimi va uning turlarini boshqaruvchi tugmachalar (piktogrammalar) guruhi joylashgan.

Maxsus effektlarni o'rnatish

Maxsus effektlarni o'rnatish deganda namoyishlarni bir slayddan boshqa slaydga o'tish tezliklari

ketma-ketligi tushuniladi. Bu funktsiyani bajarish uchun Power Point dasturining «**Perexod slayda**» (Slaydning o'tishi) nomli muloqot darchasi bo'lib, u gorizontal menyudagi quyidagi buyruqlar orqali ishga tushiriladi.

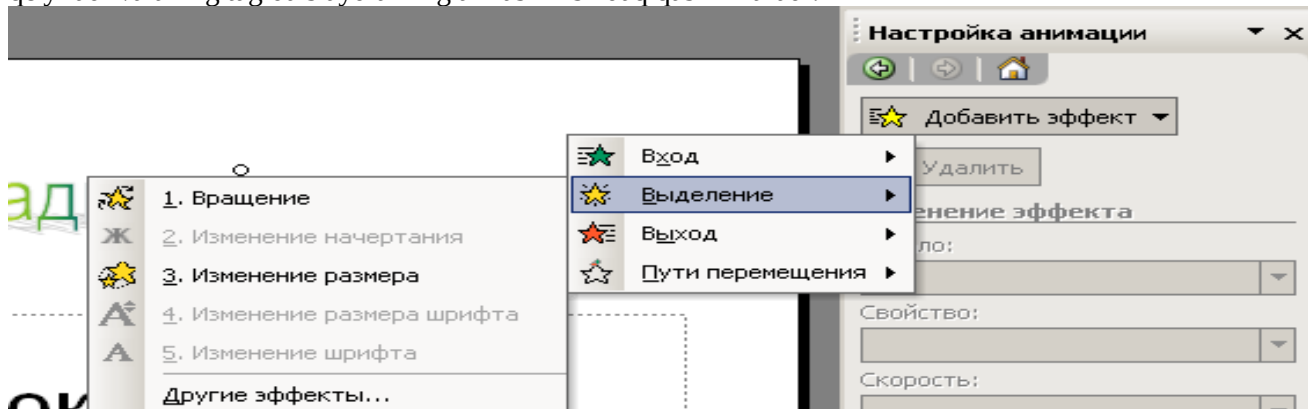
«**Pokaz slaydov**» (Slaydlarni ko'rsatish) — «**Perexod slayda**» (Slaydning o'tishi). Bu buyruqlar bajarilgandan so'ng ekranda quyidagi oyna hosil bo'ladi.

Bu oynada ish yuritish, ya'ni bir slayddan boshqa slaydga o'tish ikki xil usulda olib boriladi:

1. Sichqoncha tugmasini bosish orqali. Bunda oynaning chap pastki qismidagi «**Prodvijenie**» (harakatlanish) darchasidagi «**po shelchku**» oldiga belgi qo'yiladi.

2. Avtomatik ravishda (belgilangan vaqtdan keyin). Buning uchun 1-usuldagi ish takrorlanadi. Faqat «**Prodvijenie**» (harakatlanish) darchasida «**Avtomaticheski posle**» oldiga belgi

qo'yiladi va uning tagida slaydlarning almashinish daqiqasi kiritiladi.

Shundan so'ng «**Primenit ko vsem**» (Barcha slaydlarga qo'llash) yoki joriy (ish yuritayotgan) faylning slaydlarini almashtirish uchun «**Primenit**» (qo'llash) buyruqlari tanlanadi.

Namunaviy slaydlar. Namunaviy slaydlar darchasi shrift turlari, o'lchami, slaydlarning asosiy elementini birlashtirish usullarini o'z ichiga oladi. Foydalanuvchi xohishiga qarab namunaviy slaydga taqdimotning qolgan barcha slaydlarida paydo bo'luvchi matn yoki rasm qo'shishi mumkin. Bunda sarlav?alar qo'yish, sana, vaqt hamda slayd raqami maydonlari mavjud. Namunaviy slaydlar darchasiga gorizontal menyu orqali quyidagi buyruqlar orqali o'tiladi va kerakli namunalar tanlanib olinadi:

«**Vid**» (Ko'rinish) — «**Obrazes**» (**Namuna**) — «**Obrazes slaydov**» (Slaydlar namunasi).

Yuqoridagi buyruqlar bajarilsa slaydlar ketma-ketligi ishga tushadi.

Animasiya — bu, ob'yektlar, kameralar, yorug'lik manbalarining o'zaro joyini almashtirish yoki ularning parametrlarini vaqt bo'yicha o'zgarishiga ega bo'lgan vazifa yoki topshiriqdir. hozirgi paytda kompyuterli grafika vositalarini qo'llashning ushbu sohasi kuchli rivojlanishni boshdan kechirmokda. Animasion grafika o'zida rang tasvir va illyustrativ grafika (mashinaviy tasvirlar, illyustrativ matnlar, chizmalar, eskizlar va boshqalar) bilan ishlay olish imkoniyatiga ega.

Televizorimiz ekranida har kuni tomosha qiladigan reklama kliplari, turli multfilmlarning ko'pchiligi ana shu animasion grafika asosida yaratilgan. Misol uchun Uolt Disney studiyasi tomonidan bundan 50 yil muqaddam yaratilgan «Oqqiz va yetti gnomlar» multfil'mi birinchi animasion tasma bo'lgan. Yoki 1991 yilda ushbu kompaniya tomonidan yaratilgan «Sohibjamol va maxluq» multfilmini ko'pchiligingiz sevib tomosha qilasiz.

Animasion effektlarni qo'llash uchun bichimlash uskunolari panelidagi yul-duzcha tugmachasi bosiladi. Natijada quyidagi «**Effekti animatsii**» (Anima-siya effektlari) uskunalar paneli hosil bo'ladi. Ushbu uskunalar panelidagi asosiy elementlar bilan tanishib chiqamiz.

1. Sarlavha animasiyasi. Bunda animasiya nomi yoziladi.

2. Slayd matnlarining animasiyasi. Matn yozilgan barcha slaydlarni ekranda namoyish etadi.
3. Kirish effekti. Bu piktogrammaga sichqoncha ko'rsatkichi keltirib bosilgandan so'ng, namoyish ekranida belgilarning chiqish tezliklari hosil bo'ladi. Ya'ni, belgilarning ketma-ket tartibda chiqishi ta'minlanadi.
4. Uchish effekti. Belgilarning namoyish ekranida ketma-ket uchib tushishini ta'minlaydi.
5. Kamera effekti. Namoyish slaydining tasvirini ta'minlaydi.
6. Portlash effekti. Bunda slaydga yozilgan axborotlarning ekranda bir marta hosil bo'lib, yo'qolish holati ta'minlanadi.
7. Lazerli effekt. Slayddagi yozuvlarning uchish tezligini va turli tomonlardan uchib tushish parametrlarini o'zgartirish piktogrammasidir.
8. Yozuv mashinkasi animasiyasi. Bunda kiritilgan belgi-lar endi yozilayotgan yozuv mashinkasidagi kabi hosil bo'ladi.
9. Otib tushirish effekti. Bunda yaratilgan slayddagi belgilar biror tugma bosilguncha yashirilib turadi.
10. Animasiyalarni sozlash. Bu piktogramma animasiyalar parametrlarini o'zgartirish uchun xizmat qiladi.

Power Point dasturidagi qo'shimcha elementlar bilan ishlash

Rasm qo'yish. Taqdimotga rasm qo'yish yoki rasmni boshqa takdimotdan olib qo'yish mumkin. Buning uchun quyidagi ishlar bajariladi: Rasm qo'yish uchun:

- Rasmni qo'yish kerak bo'lgan slayd ko'rinishi tanlanadi.
- «**Vstavit risunok**» tugmachasi bosiladi va Clip Art darchasidagi kerakli rasm tanlab olinadi.
- Shu darchadan «**Vstavit**» (Kiritilsin) tugmachasi bosilgandan so'ng yaratilayotgan prezentatsiyada rasm paydo bo'ladi.

Hosil bo'lgan rasmning kattaligini o'zgartirish va uni boshqa joyga ko'chirish ham mumkin. Buning uchun:

- Rasm faollashtiriladi, ya'ni rasm ustida sichqoncha ko'rsatkichi bosiladi;
- Chegaradagi ramka orqali rasm kerakligicha kattalashtiriladi yoki kichiklashtiriladi;
- Faollashgan ramkadagi rasm sichqoncha orqali kerakli joygacha sudrab o'tkaziladi.

Boshqa taqdimotdan rasm olib qo'yish uchun: «**Vstavka**» (qo'yish) — «**Risunok**» (Rasm) — «**Iz fayla**» (Fayldan) buyruqlari tanlanadi. Natijada, ekranda uskunalar paneli paydo bo'ladi. Bu panel «**Nastroyka izobrajeniya**» (Tasvirni sozlash) paneli bo'lib, u orqali rasmni ko'chirish, bo'yash, ramka o'tkazish, rasm kontrastini (tiniqligini) to'g'rilash mumkin.

Rasmni skaner orqali ham qo'yish: buning uchun «**Vstavka**» (qo'yish) menyusida «**Risunok**» (Rasm) keyin «**So skanera**» (Skanerdan) buyrug'i tanlanadi. Rasm «**MS PHOTO EDITOR**» da ochiladi va uni o'zgartirish mumkin bo'ladi. Taqdimotga rasm qo'yib, uni o'zgartirish, masalan, chegara ranglarini o'zgartirish, aloqida fragmentlar o'rnini o'zgartirish, bir necha rasmlarni birlashtirish mumkin.

Jadvallar qo'yish. *Power Point* dasturida boshqa dasturlardagi kabi jadval ko'rinishidagi ma'lumotlarni ham kiritish va uni tahrirlash mumkin. Bu standart uskunalar panelidagi quyidagi piktogrammalar yordamida amalga oshiriladi, ya'ni:

- MS Word yoki MS Excel tugmachalar (piktogrammalar) dan birini tanlab bosiladi;
- jadvalning kerakli ustun va satr parametrlari tanlab olinadi va ekranda hosil bo'lgan jadvalga sonli va matnli qiymatlar kiritiladi;
- jadvalga o'zgartirishlar kiritiladigan bo'lsa jadval faollashtiriladi, ya'ni sichqoncha ko'rsatkichi jadval tasviri ustida ikki marta bosiladi.

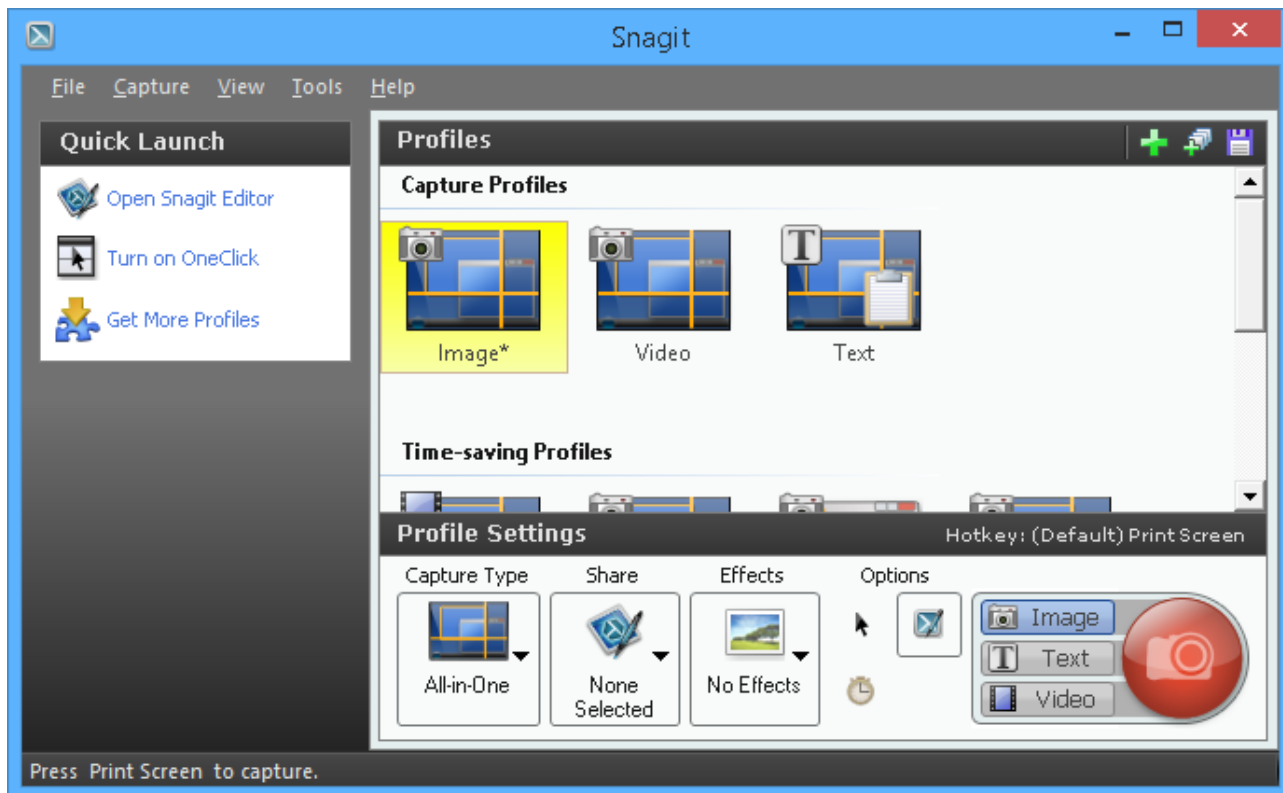
Jadval bilan ishlashni tugallash sichqoncha ko'rsatkichi orqali amalga oshiriladi.

2.2. O'rgatuvchi dasturiy mahsulotlarni yaratishda SnagIt hamda CamtasiaStudio7 dasturi imkoniyatlari

Videodars ishlanmalarini yaratish uchun mo'ljallangan dasturiy vositalarning juda ham turlari yaratilgan bo'lib, bugungi kunda ulardan SnagIt hamda CamtasiaStudio7 dasturiy ta'minotlari keng qo'llanilib kelinmoqda. Bu dasturiy ta'minotlar turli xil mavzularda, ayniqsa, axborot texnologiyalariga oid mavzular bo'yicha videodars ishlanmalarini yaratish juda ham qo'l kelmoqda.

Bu dasturiy ta'minotlarning imkoniyatlari qanday, keling shu haqda fikrlashib o'taylik.

Snagit dasturiy ta'minoti o'rnatish uchun juda ixcham, tez o'rnatiluvchi, qo'shimcha serial raqamlarni talab qilmaydigan, tekin tarqatiladigan hamda unchalik katta bo'lmagan dasturiy ta'minotlardan biri hisoblanadi. Dastur ta'minoti alohida xususiyatga ega bo'lib, uni funksional tugmalarga biriktirish orqali ixtiyoriy vaqtda murojaat qilinishi mumkin. Dasturni ishga tushirilganda uni ko'rinishi quyidagicha bo'ladi:

Dasturni oyna ko'rinishidan ham bilish mumkinki, unda rasmga olish, mantnni belgilash hamda videoga olish imkoniyatlari mavjud. Faqat bu rejimlarni tanlash orqali ularni parametrlarida o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin.

SHuningdek, kompyuter oynasining ixtiyoriy joyini belgilab olish orqali rasmga olish, vidoetasvirga olish imkoniyatlari ham mavjud.

Bizga ma'lumki, o'rgatuvchi elektron qo'llanmalar yordamida foydalanuvchilarga bilim berishda foydalaniladigan eng yaxshi qurol hisoblanadi. 3D Max dasturida standart primitivlar yaratishni o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish uchun biz CamStudio dasturidan foydalanamiz. Buning uchun dasturni kompyuterga o'rnatamiz. Dastur o'rnatib bo'lingach ekranda CamStudio yorligi paydo bo'ladi. Bu yorliq yordamida dasturni ishga yuklaymiz va ekranda quyidagi ko'rinish hosil bo'ladi.

Bu yerdan capture – record tugmasini bosamiz ish tajriba stendini yaratishni boshlaymiz. Yaratilgan stendni saqlash uchun stop tugmasini bosamiz. Ekranda saqlash uchun taklif va bajarilgan ish ketma-ketligini kayta namoyish qilish uchun ruxsat suraladi. Agar OK tugmasini bossak, bizni tayyorlagan tajriba stendimiz ekranda to'liq namoyish etiladi.

Yaratilgan videodars mashg'uloti faylining kengaytmasi .avi bo'ladi. Bu kengaytmaga ega bo'lgan saxifani esa Internet Explorer orkali namoyish etish imkoniyati mavjud.

2.3. O'rgatuvchi elektron qO'llanma yaratishda WebBuilder imkoniyatlaridan foydalanish

Bugungi kunda eng rivojlanib borayotgan dasturiy vositalardan biri bu WYSIWYG Web Builder dasturiy vositasi bo'lim, bu dastur yordamida turli xildagi elektron sahifa elektron qO'llanmalarni yaratish imkoniyatlarida juda ham keng dasturiy vositalardan biri hisoblanadi. Quyida ushbu dasturni O'rnatish va foydalanish bo'yicha boshlang'ich ma'lumotlar bilan tanishib chiqamiz.

WYSIWYG Web Builder dasturini O'rnatishdan avval internetdagi ushbu dastur uchun yaratilgan saytdan O'rnatiluvchi dasturni ko'chirib olinishi lozim. Buning uchun internet tarmog'iga ulanib, brauzer oynasidan <http://wysiwygwebbuilder.ru/download.html> saytiga murojaat qilinadi. Bu yerda saytning quyidagi oynasi hosil bo'ladi.

Oynada ko`rinib turgan sahifadan oxirgi variantdagi WYSIWYG Web Builder dasturini ko`chirib olinadi.

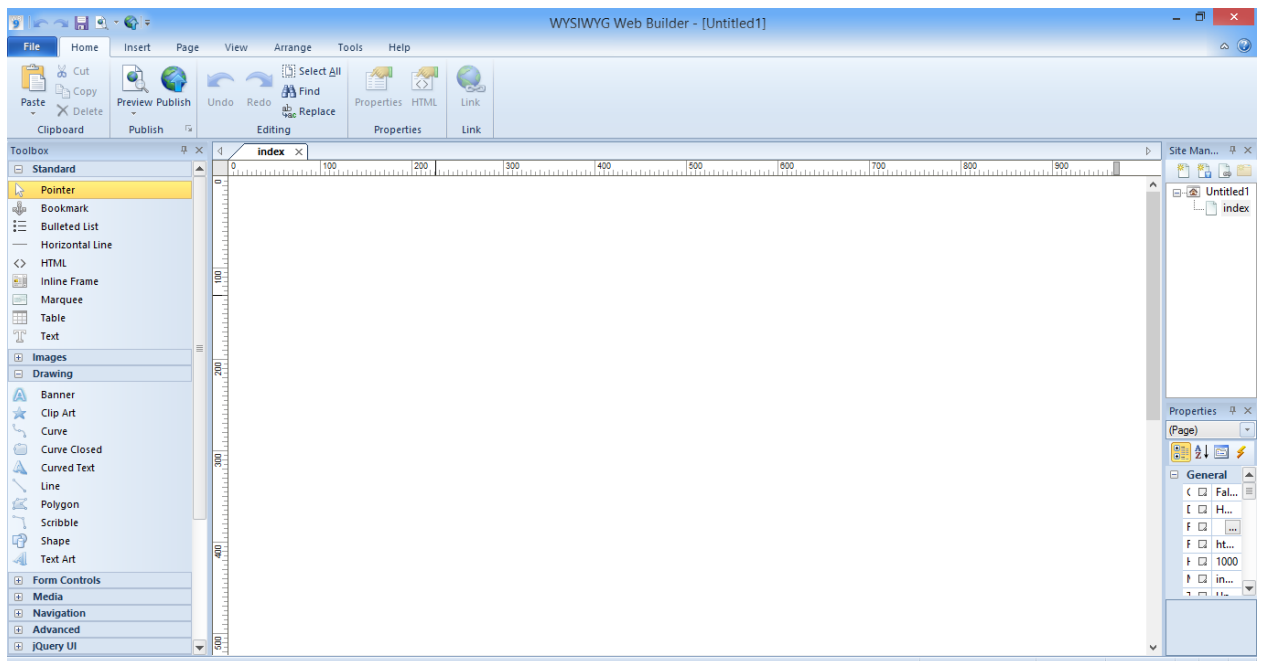
Endi ushbu dasturni O`rnatish jarayonini boshlash mumkin. Buning uchun setup.exe faylini ustida sichqoncha tugmasini 2 marta bosiladi va dasturni O`rnatish jarayoni boshlanadi.

Dasturni O`rnatishda alohida qo`llanma mavjud bo`lib, bu qo`llanmani avval yaxshilab O`qib olish lozim, unda dasturni O`rnatish bo`yicha barcha ko`rsatmalar keltirib O`tilgan bo`ladi.

Dastur aktiv holatda C: g` Program Files g` WYSIWYG Web Builder 9 g` papkasiga O`rnatiladi. Yana shunga ham e`tibor berish lozimki, shablonlar va yaratiladigan dasturlar aktiv holatda My Documents g` WYSIWYG Web Builder g` papkasiga saqlanadi.

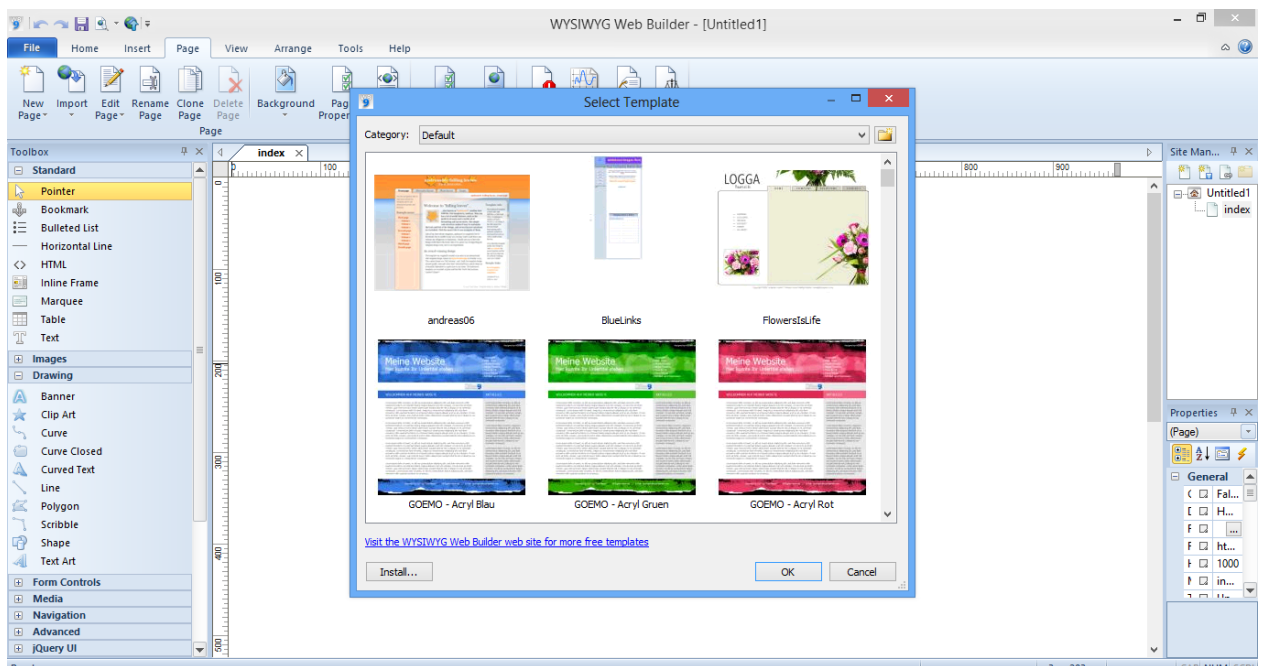
Dasturni O`rnatish jarayoni juda ham oddiy bo`lib, uni O`rnatilgandan so`ng, kompyuterni qayta O`chirib yoqishning ham xojati bo`lmaydi.

Dastur O`rnatib bo`linganidan keyin ishchi stolda va bosh menyuda uning yorlig`i paydo bo`ladi. Bu yorliq orqali dasturni ishga tushirish mumkin. Dastur ishga tushirilgandan so`ng, ekranda WYSIWYG Web Builder dasturining ishchi oynasi paydo bo`ladi. Bu oyna ko`rinishi quyidagicha:

Oynaning yuqori qismida menyu komandalar, keyin instrumentlar paneli va asosiy ishchi oyna paydo boʻladi. Ekranning chap qismida esa, instrumentlar, dasturni yaratishda foydalaniladigan barcha elementlar keltirib Oʻtiladi. Ekranning Oʻng tomonida yaratiladigan sahifa fayli nomlari, har bir elementning xususiyatlari va xodisalar keltirib Oʻtiladi.

SHuningdek, bu dasturda alohida shablonlar ham keltirib Oʻtiladi. Bu shablonlarni File-Web Site From Template menyusidan yuklash mumkin boʻladi. Bu oyna quyidagi rasmda keltirib Oʻtiladi:

Agar rasmga yaxshiroq eʼtibor berilsa, uning pastki qismida Install tugmasi mavjud boʻlib, bu tugmani bosish orqali, yangi shablonlarni internetdan yoki kompyuterda mavjud boʻlsa Oʻrnatib olish imkoniyati mavjud.

Dasturning qOʻshimcha imkoniyatlari bilan esa, dastur bilan ishlash jarayonida Oʻrganish tavsiya etiladi.

"Web-Builder CMS" – zamonaviy yuqori funksiyalarga ega bo'lgan, Internet tarmog'ida boshqarish va intranet tarmog'ida loyihalashtirish uchun mo'ljallangan dinamik va statik saytlarni yaratish uchun mo'ljallangan tizim hisoblanadi. CMS bozorida bugungi kunda juda ko'plab dasturiy vositalar yaratilmoqdaki, ular ichida bu dasturiy vositaning imkoniyatlari juda yuqori baholanmoqda.

"Web-Builder" dasturining bir nechta versiyalari mavjud bo'lib, ular sekin asta takomillashtirilib, imkoniyatlari kengaytirilib borilmoqda.

- 1) Matn prosessori tizimining 3 ta ichki imkoniyatlarini effektiv ishlatish mumkin bo'lib, bular:
 - a. SHablonlar
 - b. Sahifalarni formallashtirish va modul orqali ma'lumotlar blokini eksport qilish
 - c. Modullarga dinamik bog'lanish
- 2) ma'lumtlarni import qilish
- 3) Multi-shablon bilan ishlash.
- 4) ma'lumotlarni keshlashtirish.
- 5) ishchi guruhlarini formallashtirish.
- 6) serverli statistika.
- 7) sayt xarakatini to'liq boshqarish.

"Web-Builder CMS" ni qanday farqli tomonlari mavjud?

Birinchidan, "Web-Builder CMS" saytni boshqarishdagi qulayliklarni foydalanuvchi juda tez anglaydi. Bu avvalgi saytlarni yaratish dasturiy vositalaridan O'z qulayliklari bilan farq qiladi. Barcha CMS lar oddiy boshqaruvga intiladi, lekin Web-Builder bu masalada yaxshi imkoniyatlarni yarata oldi. Ayniqsa, sayt dizaynini administrativ boshqaruv tizimida amalga oshirish imkonini ochib berdi. Natijada foydalanuvchi tomonidan sayt dizaynini hech qanday kenttent yordamida boshqarish imkoniyatini ochib berildi.

Ikkinchidan, tizimni funksionallashtirish. Ma'lumki, agar CMS o'anchalik soddalashtirilsa, foydalanuvchining sayt yaratishdagi imkoniyatlari shunchalik cheklanib boradi. "Web-Builder CMS" da esa, bu qoida amalga oshmaydi. Sayt yaratuvchi bu tizim juda ham soddaga, lekin uning soddaligi foydalanuvchining imkoniyatlarini chegaralashga sabab bo'lmaydi. Dasturda imkoniyatlarning tarmoqlanganligi foydalanuvchilarni faqat kerakli bo'lgan funksiyalarni ishlatish va optimal foydalanish imkonini beradi.

Uchinchidan, yaratilgan saytga klientlarning kirishini cheklanmaganligi bo'lib, unda eng ko'p tashrif buyuradigan klientlar uchun alohida imkoniyatlarni yaratish ham hisobga olinadi. KO'p vaziyatlarda sayt murojaat qidiruv sistemalari orqali amalga oshiriladi. SHunda **"Web-Builder CMS"** boshqa saytlarni boshqarish tizimlari bilan juda yaxshi aloqa O'rnata oladi va tushunarli ekanligi bilan ajralib turadi. SHu O'rinda **"Web-Builder CMS"** ning yana bir imkoniyatlaridan biri, dinamik saytlarda ma'lumotlarning almashinuvini ta'minlash, ma'lumot bazasi bilan ishlash masalasida ham juda katta qulayliklarga ega. Ma'lumotlarga murojaat qilish, ularni saytda namoyish etish yoki taqdim qilishda serverdagi boshqa tip dasturiy mahsulotlar, fayllarga murojlat qilish imkoniyati ham boshqa sayt yaratuvchi dasturiy vositalardan ajratib turadi. Hozirgi kunda juda ko'plab saytlarni aynan **"Web-Builder CMS"** dasturiy vositasi yordamida yaratilayotganligi fikrimizning dalili bo'ladi.

- [CMS ning versiyasi](#). **"Web-Builder CMS"** – saytlarni boshqarish tizimi foydalanishga qulay, yuqori darajadagi funksional imkoniyatlarga ega va foydalanuvchilarni O'ziga juda tez jalb qiluvchi tizim hisoblanadi.

- [Boshqarishga qulayligi](#). "**Web-Builder CMS**" dasturiy vositadan foydalanuvchilarga boshqarishda qO`shimcha qulayliklarni yaratadi, ya`ni sayt dizayni, panellarni boshqarish va internet resurslarini tahrirlash imkoniyatlarini beradi.
- "**Web-Builder CMS**" ixtiyoriy murakkablikdagi internet-loyihalarni yaratish imkonini beradi. Boshqa sayt yaratuvchi tizimlardan farqli ravishda "**Web-Builder CMS**" saytning barcha aspektlarini boshqarish imkonini beradi.
- [Effektiv siljish](#). "**Web-Builder CMS**", boshqa sayt yaratuvchi tizimlardan farqli ravishda qidiruv sistemalari bilan juda yaxshi bog`lana oladi. Bu esa, sayt mualliflariga keng mashtabdagi vazifalarni amalga oshirish imkoniyatini yaratib beradi.
- [Modulli prinsip](#). "**Web-Builder CMS**" modulli prinsipga asoslanadi: sayt yaratib berilishini so`rab murojaat qilgan foydalanuv keyinchalik saytga qO`shimchalar kiritish, O`zi hoxlagan imkoniyatlarni ochib berishi ham mumkin bo`ladi. Bu esa, sayt yaratuvchilar O`rtasidagi raqobatda "**Web-Builder CMS**"ni imkoniyatlari yanada keng ekanligi va foydalanuvchilarni ko`proq shu tizimda yaratilgan saytlarga bo`lgan qiziqishlarini ortishiga sabab bo`ladi.
- [Masshtablashganlik](#). "**Web-Builder CMS**" **bazasida yaratilgan saytlar**, amalda ixtiyoriy qO`shimcha bosimlarga chidash bera oladi.

«**Web-Builder CMS**» saytlarni boshqarish tizimi - serverli yechim hisoblanadi. Bu tizim sayt yaratuvchilarning serveriga O`rnatiladi va keyinchalik foydalaniladi. Serer kompyuterlar uchun esa, quyidagi talablar qO`yiladi:

- Mysql, PHP 4-5
- Apache server
 1. .htaccess dan foydalanish imkoniyati
 2. mod_rewrite moduli

Tizimning administrativ funksiyalari mijoz mashinalarida foydalanilganligi sababli va mijoz brauzerlari qO`llanilishi sababli saytdan foydalanuvchi mijoz uchun ham quyidagi talablar qO`yiladi:

- Operasion tizim kamida Microsoft Windows XP/2000/NT bo`lishi;
- Microsoft Office dasturi O`rnatilgan bo`lishi;
- Microsoft Internet Explorer 5.5 va unldan yuqori brauzer bo`lishi;
- ActiveX O`rnatilgan bo`lishi lozim.

3-bob. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish

Bitiruv malakaviy ishining bu bobida freemake video converter dasturi imkoniyatlariga oid manbalarni shakllantirish amalga oshiriladi. Shunindek, o'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish loyihasini ishlab chiqish, freemake video converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish texnologiyasini ishlab chiqish hamda yaratilgan dasturiy mahsulotdan foydalanish yo'riqnomasini shakllantirish amalga oshiriladi.

3.1. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlariga oid manbalarni shakllantirish

Freemake Video Converter — bu «Ellora Assets Corporation» korporasiyasi tomonidan ishlab chiqilgan hamda Windows operatsion tizimi uchun yopiq kodli bepul videokonverter hisoblanadi. Bu dasturiy vosita yoki utilita video formatlarni konverterlash uchun, DVDga yozish uchun, Blu-ray orqali yozish, fototasvirlarni slayd-shousini yaratish uchun, musiqali vizualizasiya yaratish, onlayn-videolarni konverterlash hamda YouTube'da fayllarni namoyish qilish imkoniyatlari mavjud.

Freemake Video Converter dasturi juda ko'plab video/audio/grafik formatlardagi fayllarni import qilish va ularni AVI, MP4, WMV, Matroska, SWF, 3GP, DVD, Blu-Ray, MP3 formatlariga almashtirish imkoniyatlari mavjud. Bu dasturiy utilita turli multimediali qurilmalar, ya'ni iPod, iPhone, iPad, Xbox, Sony PlayStation, Blackberry, Android va boshqalarni video formatlarni qo'llab-quvvatlash imkonini yaratib beradi. Bu konverter DVD yozish imkoniyatiga hamda video/fotografiya/musiqalarni DVD-videolardan konverterlash imkonini beradi.

Freemake Video Converter dasturi video faylni tahrirlash uchun oddiy masalalarni yechish imkonini beradi, ya'ni ularni qirqib olish, O'girish, aylantirish, bir nechta videofragmentlarni bitta faylga to'plash, shuningdek musiqa orqali namoyish etib boriluvchi slayd-shoularni yaratish imkoniyatlariga ega. Foydalanuvchilar Freemake Video Converter dastur yordamida yaratilgan video formatdagi fayllarni YouTube'ga yO'naltirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Freemake Video Converter foydalanuvchi interfeysi «Windows Presentation Foundation technology» texnologiyasiga asoslanadi. Freemake Video Converter (ot versii 1.2.0 ili bolee pozdney) dasturiy ta'minoti H.264 video formatlarni kodlashtirish uchun «NVIDIA CUDA technology» texnologiyasini qo'llab quvvatlaydi.

Freemake Video Converter dasturining bugunga qadar juda ko'plab versiyalari yaratilgan bo'lib, ularning har bir versiyasida o'ziga xos o'zgarishlar, yangi imkoniyalar ochib berilgan. Ularning ba'zi versiyalari va imkoniyatlaridagi farqlari bilan tanishib chiqamiz.

Freemake Video Converter dasturining 3.1.0-versiyasida Xbox uchun profillar qo'shildi, audio/video sinxronlashtirish muammosi yechildi, DVDlarga maxsus titllar uchun simvollarni qo'shishdagi kamchiliklar o'z yechimini topdi. SHundan so'ng, 2012 yilda iPhone 5 uchun yangi imkoniyatlar qo'shildi, YouTube'da namoyish etiladigan videofayllardagi muammolar o'z yechimini topdi.

Oradan biroz o'tib shu yilning dekabr oyida iPad Mini hamda Android operatsion tizimlari uchun yangi imkoniyatlar ochib berildi va sistemada to'liq ishlash imkoniyatlari ochildi.

SHuningdek, shu vaqtning o'zida Android operatsion sistemasi uchun 1920*1200, 1280x720, 1024*768, 960*540, 800*600 ekranlarni to'liq qo'llab quvvatlaydigan darajaga yetkazildi.

SHu bilan izlanishlar to'xtab qolmadi. 2013 yilda DVDga yozish jarayoni uchun yangi menyular ishlab chiqildi. SHu yilda davomida Freemake Video Converter dasturining 4 ta yangilangan versiyalari namoyish qilindi. Unda quyidagi imkoniyatlarni ochib berildi:

- Avtomatik saqlab qolish funksiyasi ishlay boshladi.
- DVD disk'larga yozish uchun shaxsiy fonlarni tashkil qilindi
- Vaqtinchalik DVD-papkalaridagi muammolar o'z yechimini topdi
- Dasturni ishlash stabilligi yanada yaxshilandi
- Dastur interfeysida biroz o'zgarishlarni amalga oshirildi
- Dasturdagi kichik xatoliklarni yechimi topildi
- Fraps fayllarni qo'llab quvvatlash yo'lga qo'yildi
- 10 bitli videolarni konvertirlash imkoniyati qo'shildi

- DV AVI fayllarni konvertirlash imkoniyati ochildi
- DTS kodekidagi WAV fayllarni dekonverterlash imkoniyati ochildi
- MPEG audio kodeklari bilan MP3 fayllarini konvertirlash imkoniyatlari ochildi
- AMR fayllarni konvertirlash imkoniyati paydo bo'ldi
- Ovoz bilan bog'liq ba'zi kamchiliklarga barham berildi
- MOV fayllarni ochishdagi muammolar o'z yechimini topdi
- M2V fayllarni konvertirlashdagi muammolar yechildi
- TRP fayllarni konvertirlashdagi muammolar yechildi
- CPPM himoyasiga ega bo'lgan DVD diskarni ochishdagi kamchiliklarni tugatildi
- URL-adres bo'yicha bir nechta audio/video/DVD fayllarni bir vaqtda ochishdagi kamchiliklarni tugatildi
- PSP, iPad 3 larni konvertirlashdagi kamchiliklarni yo'qotildi
- Display Aspect Ratio bilan fayllarni ko'rinishdagi kamchiliklar yo'qotildi
- YouTube, YouTube Vevo, Dailymotion orqali fayllarni ko'chirib olish va ko'rishdagi xatoliklarni to'g'rilandi
- DVD, Blu-Ray diskari uchun ISO obrazlarni yaratishdagi stabillikni yanada yaxshilandi
- MKV True HD audio dagi muammolar yechildi
- MPEG4, FLV kodeklari bilan qo'llaniladigan konvertirlashdagi xatoliklarni tugatildi
- Fayllarni qo'shish va o'tkazib yuborishdagi funksiyalarni ishlatishda audio va video xatoliklarni to'la tugatildi

SHundan so'ng bu dasturning imkoniyatlari yanada oshib borib 2014 yilga kelib foydalanuvchilar soni keskin ko'payib ketdi. 2014 yilga kelib dastur juda ham stabil ravishda ishlay boshladi. Telefon apparatlaridagi yangiliklardan so'ng bu dasturlarda ham telefonga moslashish ishlari boshlab yuborildi. Xususan iPhone 5S, 5C telefonlari uchun ham bu dastur to'g'ridan to'g'ri konvertirlash imkoniyatlari paydo bo'la boshladi.

2015 yildan bu dasturning HTML5/Flash dasturlari va tillari bilan bog'liq kamchiliklari ham to'liq tugatildi. Facebook da esa, video lavhalarni namoyish etishda aynan Freemake Video Converter dasturining imkoniyatlarida keng foydalaniladi.

Dasturiy ta'minot uncha katta bo'lmagan o'rnatiluvchi maxsus dasturlar kompleksiga ega bo'lib, uni o'rnatish uchun quyidagi ketma-ketlikdagi vazifalarni amalga oshiriladi.

1. O'rnatiladigan dasturni olish, ya'ni bu dastur internet tarmog'ida tekin tarqatiladi
2. Dasturni ishga teshirish va ekranda paydo bo'lgan paneldan "Dalee" tugmasini bosish lozim bo'ladi.
3. Dasturni ishchi oynasi ochilgach boshqa formatga o'tkaziladigan video faylni ochiladi. Yoki SHu video faylni topib Freemake Video Converter dasturning ishchi oynasiga tortib kelish ham mumkin.

4. Qaysi formatga o'tkazilishi lozim bo'lsa, shu formatni tanlash kerak. Bu formatlar ekranning pastki qismida qator ro'yxatda keltiriladi.
5. SHundan so'ng yangi formatdagi faylni qaysi papkaga saqlash lozimligi ko'rsatiladi.
6. "Konvertirovat" tugmasini bosish orqali fayl formatini o'zgartirish mumkin.
7. Konvertirlash ishlari yakunlanganidan so'ng OK tugmasini bosiladi va yangi formatdagi fayl tayyor hisoblanadi.

3.2. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o`rgatuvchi dasturiy ta`minot yaratish texnologiyasi

3.3. Yaratilgan dasturiy mahsulotdan foydalanish yo`riqnomasi

3.4. «Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlari» mavzusini yangi pedagogik технологияларга asoslangan amaliy dars senariysini ishlab chiqish

Мутафаккир Мирзо Улугбекнинг фикрича, болаларнинг билим олишни истамаслиги устозларнинг нодонлигидандир, чунки бундай тарбиячилар таълим усуллари нотугри куллаш билан болаларнинг билимга кизиқишини сундиради. Устоз аввал узини тарбиялаши, билим ва малакаларини чуқур эгаллаши, уз устида тинмай ишлаши, билимларини такомиллаштириб бориши лозимлигини эътироф этиб, бериладиган билимларнинг юкори савияда булишига эътибор беришга даъват этади.

Маълумки, амалий машғулот-бу назария билан амалиётни боғловчи ўзига хос дars шакли бўлиб, у ўқувчилар томонидан ўзлаштирилган турли хил ўқув-амалий масалаларни, билимларни мустаҳкамлашга хизмат қилади. Самарали ўтказилган амалий машғулот назарий билимларни мустаҳкамланишига ва ўқувчида керакли малакаларни ҳосил бўлишига олиб келади. Шунинг учун фан ўқитувчиси амалий машғулотларни ўтказишнинг самарали услубларини излаб топишга ва ўқув жараёнига қўллашга масъул ҳисобланади.

Ўқувчиларни янги билимларни ва фаолият турларини ўзлаштиришларида қуйидагилар муҳим ҳисобланади:

1. Дарсни ўрганишга тегишли янги тушунча ва фаолият турининг мазмунини аниқ белгилаш. Бунинг учун ўқитувчи зарурий ўқув материалнинг мазмуни ва ҳажмини чуқур ўйлаши, ўқувчилар хотирасини керакмас, иккинчи даражали маълумотлар билан тўлдирмаслиги зарур.
2. Муайян дars босқичининг англланган ва ривожлантирувчи масалаларини аниқ белгилаш.
3. Ўқувчиларни янги тушунчаларни янги хусусиятлари билан таништириш, у ҳақида
4. Дастлабки тўғри тасаввурларни шакллантириш.
5. Ўқувчиларда мавзу ҳақидаги асосий тушунчаларни кенгайтириш.
6. Ўқувчиларда тўлиқ ва атрофлича тушунчалар ҳосил бўлишига эришиш.
7. Муайян тушунчага тегишли фақат билимлар ҳосил қилиб қолмасдан, амалий масалалар ечишда улардан фойдаланиш малакасини ҳам ҳосил қилиш керак.

Бундан ташқари, кўникма ва малакаларни ўқувчи қай даражада ўзлаштиришини аниқлаш зарур. Сўнгра ўрганилаётган янги тушунча, хосса ва асосий теоремаларни ўзлаштириш усулини ўйлаш, ўқувчининг мустақил иш турини аниқлаш, ўқувчининг шахсий қобилиятларини ҳисобга олиш, фаолиятнинг коллектив турини ишлаб чиқиш, ўқувчилар ишини табақалаштириш имкониятларини қидириш зарур.

Ўқувчиларда билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш жараёнида ўқувчи қуйидагиларни унутмаслиги керак.

-Билим-таълимнинг бош омили. Фақат унинг асосидагина малака ва кўникмалар шакллантирилади.

-Малака ва кўникмаларни шакллантириш дарсларини режалаштиришда ўқувчиларни ўзига хос психологик табиатга эга эканликларини ҳар қандай малака фақат тажриба орқали ҳосил қилинишини ҳисобга олиш керак. Кўникма эса тўлиқ шаклланган бутун бир амалий ва ақлий ҳаракатлар йиғиндисини ифодалайди.

-Ўқувчиларда малака ва кўникмаларни шакллантириш фаолиятини режалаштиришда, ҳар хил машқлар бажаришда, ижодий мустақил ишларни бажаришда уларни ўзига хос индивидуал хусусиятларини ҳисобга олиш керак.

Албатта, ҳар бир дарс машғулотини учун аввал ўқув мақсадлари ажратилган бўлади. Амалий машғулот учун эса бу мақсадлар кўпроқ Блум таксономиясининг ҳаракатга оид соҳаларига тегишли бўлади. Қуйида намуна сифатида аниқ бир мавзу, унинг учун ажратилган ўқув мақсадлари, машғулот режаси ва уни ўтказиш сценарийсини ишлаб чиқайлик:

Мавзу: Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlari

Аниқлаштирилган ўқув мақсадлари:

Талаба амалий машғулотдан сўнг қуйидаги малакаларга эга бўлади.

Ҳаракатга доир соҳада:

1. видеофайлларни фарқларини билади
2. видеофайлларни яратишни билади
3. анимация тушунчаларини билади;
4. видеофайллардан фойдалана олади;
5. Видеофайлларни яратади ва таҳрирлайди;
6. Буйруқлар ва файлларни ишлата олади
7. Дастурлар ва ифодалардан анимацияларни яратишда фойдалана олади.

Аффектив ҳиссиётга оид соҳада:

1. Талаба тасвирларни яратиш жуда қулай ва кенг имкониятларга эга эканлигини англайди.
2. Видеоконвертер воситалари учун ишловчи энг замонавий дастурларни қўллаш самарали эканлигини сезади.
3. Freemake Video Converter энг яхши анимацияларни қайта ишлаш имкониятларини очиб беришини ҳис қилади.
4. Ҳисоблаш машинасига бўлган қизиқиши ортади.

Энди амалий машғулот дарсининг режасини тавсия қиламиз.

Дарснинг мақсади:

Таълимий:

1. Талабаларда тасвирларни яратиш билан ишлаш малакаларини ҳосил қилиш;
2. Тасвирларни яратиш дастурий воситалари имкониятлари ҳақида атрофлича ва тўлиқ маълумотлар бериш;
3. Дастурий воситалар асосида тасвирларни яратиш кўникмаларини ҳосил қилиш.

Тарбиявий мақсад:

компьютерда ишлашда мустақиллик ва жавобгарлик ҳислатларини тарбиялаш.

талабаларда тасвирларни қайта ишлаш, безаш ва ундаги гўзалликни ҳис этишга ўргатиш.

Дастурий таъминотларни самарали қўллаш.

Ривожлантирувчи:

1. талабаларни ўқишга бўлган, умуман тасвирларни яратишга бўлган қизиқишларини орттириш.
 2. амалий дастурлар билан ишлашда талабанинг диққати ва ижодкорлигини ривожлантириш;
- Дарснинг тури: Амалий машғулот.

Дарснинг жиҳози:

Дарсликлар, компьютер, дидактик воситалар, дастурий таъминотлар.

Топширикни бажариш учун услубий кўрсатма.

Тарқатма материаллар (турли хил варақалар, ўйин карточкалари)

Ўқитиш услублари:

1. маъруза;
2. тушунтириш ва намоёиш этиш;
3. фронтал сўров;
4. Амалий топширик.

Дарснинг вақт тақсими:

1. Ташкилий қисм (3 мин)
2. Такрорлаш (7 мин)
3. Назарий қисм (10 мин)
4. Амалий топшириқлар бажариш (50 мин)
5. Дарсни якунлаш (10 мин)

Дарснинг бориши:

1. Ташкилий қисм:

Саломлашиш, йўқлама, гуруҳнинг ҳолати, янгиликлар.

Ўқувчи фикрини дарсга жалб этиш. Бу босқич машғулотга тайёргарлик босқичи ҳисобланиб, ўқувчиларнинг машғулотга тайёргарлиги, гуруҳнинг руҳияти, амалий машғулот ўтказиш учун керак бўладиган ўқув воситаларининг етарлилиги назорат қилинади.

2. Ўтилган мавзунини такрорлаш:

1. Гуруҳни микрогуруҳларга (2 ёки 3) бўлиб, мусобақа тарзида савол-жавоб ўтказиш ёки фронтал сўров орқали ўтилган назарий материални такрорлаб олиш кўзда тутилади.

3. Назарий маълумотларни таъкидлаш:

Бунда Freemake Video Converter дастури имкониятлари мавзуси бўйича амалий топшириқларни бажаришда керак бўладиган назарий маълумотлар кўргазмани қуроллар, техник воситалар ёрдамида намоёиш қилинади ва асосий бажариладиган иш бўйича услубий кўрсатмалар берилади.

4. Амалий топшириқлар бажариш. Бутун гуруҳга топшириқ бериб, уни қандай бажарилиши назорат қилинади ва баҳоланади. Бу босқичда талабалар тавсия қилинган топшириқлар асосида барча топшириқларни бажарадилар, масалан Freemake Video Converter дастури имкониятлари мавзуси асосида топшириқларни ишлаб чиқиладиган ҳамда ҳисоботларини тайёрлайди.

Топшириқ намуналари:

- Конвертер тушунчаси ҳақида фикрингиз?
- Конвертерлашга мулжалланган дастурлар ҳақида фикрингиз?
- Конвертер дастурларига мисол келтирингиз?
- Конвертер учун мулжалланган барча дастурларни видеофайлларни яратади деб аташ мумкинми?
- Қандай конвертер қилишга мўлжалланган дастурларни биласиз?
- Видеоконвертер дастурлар ҳақида фикрингиз?

Берилган вариантлар бўйича тасвирларни яратинг ва натижаларни олинг. Олинган натижалар бўйича ҳисобот тайёрланг.

Талабалар билимини текшириш учун тест саволларидан фойдаланиш тавсия этилади.

Дарсни якунлаш ва уйга вазифа:

Уйга вазифани беришда топшириқни изчиллигига уни талаба томонидан бажара олиш имкониятларига алоҳида эътибор берилиши ва вазифани бажариш учун тавсия ва керакли маслаҳатларни бериш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Талабалар эришган натижаларни таҳлил этиш, йўл қўйилган камчиликлар ҳақида маълумотлар бериш, уйга вазифа ва уни бажариш учун кўрсатмалар бериш.

Уйга вазифа:

Ҳар ким ўз вариантыга *Freemake Video Converter* дастурида видеофайллари конвертерлаш, компьютер вариантда олиб келиш.

Уй вазифасини режалаштиришда қуйидагиларга эътибор бериш керак:

-Уйга бериладиган топшириқ вақтини, ҳажмини, ўқувчиларга оғирлик қилмайдиган қилиб режалаштириш керак;

-Ҳар хил кўринишдаги оғзаки, ёзма, назарий, амалий вазифаларни танлаш лозим;

-Уй вазифасини қандай бажариш, тайёрлаш бўйича кўрсатмалар, қўшимча фойдаланиладиган манбалар: дарслик, ўқув қўлланмалар ҳақида маълумот бериш лозим.

Машғулот сўнгида ўқитувчи эришилган натижаларни эълон қилиши, дарс жараёнини қисқача таҳлил этиши, актив ўқувчиларни рағбатлантириши, уйга топшириқлар бериши лозим. Уйга берилган топшириқларни бажариш учун керакли тавсия ва кўрсатмалар берилиши, албатта улар табақалаштирилиши зарур. Шундан сўнг, машғулот якунланади.

Хулоса қилиб айтганда, самарали ўтказилган дарс машғулотини ундан кўзланган мақсадларга тўлақонли эришилишини ва натижада талабаларда мустаҳкам билимлар ҳосил бўлишини кафолатлайди.

Дарс якунланади.

4-bob. Hayot faoliyati xavfsizligi

Бу бобда битирув малакавий ишини бажариш бўйича вазифаларни амалга оширишда ҳамда электрон методик tavsiyalar yaratishda kompyuter bilan ishlash qoidalari, шунингдек, электрон didaktik vositalar yaratishda kompyuter bilan ishlash vaqtida insonning charchash sabablariga oid asosiy manbalarни шакллантирилади.

4.1. Elektron metodik tavsiyalar yaratishda kompyuter bilan ishlash qoidalari

Keyingi paytlarda yurtiiz kollejlarda ukuvchilarni nazariy metodik saviyasini takomillashtirish, kurgazmali kurollar va texnika vositalari bilan ta'minlash ishlariga katta e'tibor berilmokda. Bu esa nafakat ukituvchilardan, balki ukuvchilardan xam uz ustida ishlashni, yangi pedagogik texnologiyani urganishni talab kilmokda.

Xozirgi kunda kollejlarda dars berishda kompyuter tarmoklari, modem, elektron pochta va telefondan keng foydalanilmokda.

SHunday ekan kollejlarda Axborot texnologiyalari fanidan dars utishda, avvalo mexnat muxofazasi va texnika xavfsizligini tashkil etish lozim. Bunda kuyidagi koidalarga ukuvchilar kat'iy rioya etishlari lozim:

- Ukituvchi ruxsatisiz kurilmalarni manbaga ulash va uchirish;
- Manbaga ulangan XT vositalarini karovsiz koldirish;
- Xarakatdagi mexanizmlar (printer, diskovod, skaner va xokazolar)ga ukituvchining ruxsatisiz tegish;
- Korpusi buzilgan XT vositalari yoki izolyasiyasi buzilgan utkazgichlar bilan ishlash
- Xalatsiz ishlash;
- Xul kul va nam kiyim bilan XT kurilmalaridan foydalanish.

SHuni xam kushimcha kilish mumkinki, kompyuter davr mujizasidir, lekin, u begubor uyinchok emas. CHunki, siz 60 Gs chastotali uzgaruvchan elektromagnit maydonlielektron kuzgu ruparasida turibsiz.

Bu maydonda me'yordan ortik bulishlik bir kator kasalliklarni keltirib chikaradi, jumladan, kuz katarakti, rak shishmalari, immunlarni pasayishi va boshka xildagi kasalliklarni keltirib chikarishi mumkin.

Monitor ko'zdan ozgina pastroqda va 50 sm dan kam bo'lmagan masofada joylashishi kerak. Monitor va ko'z orasidagi masofa 80 sm gacha bo'lishi tavsiya qilinadi, bu masofa kichik bo'lsa insonning ko'zi tez charchaydi. Monitorni dizayni va ranggi o'ziga e'tiborni jalb qilmasligi kerak. Shuning uchun monitoring sirt tomonida har xil reklama yopishtirgichlar bo'lmashligi kerak. Monitoring ekrani zangori va ko'k ranglarga bo'yalishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. Chunki bu ranglar inson ko'ziga eng yaxshi ranglardan hisoblanadi.

Qisman monitor oldidagi o'tirishda xavfsizlikni va kamfort ish joyini ratsional tashkil etish lozim. Foydalanuvchi usul asosiy xavfsizlik vidiomanitor ekran displeydan chiqadi deb bo'lmaydi. Eng kuchli nurlanish odatda manitorni yon va orqa tomonidan ham tarqaladi. Shuning uchun foydalanuvchi joyini bir necha kompyuter qarama - qarshi turgan joyda undan ham yomoni orqama - ketin joylashtirishdir. Videomonitor xillari orasidagi tavsiya etiladigan oradagi masofa 2 m dan kam bo'lmashligi va yon tomondagi masofa 1,2 m dan kam bo'lmashligi lozim. Kompyuterlar joylashgan xona yetarli darajada keng va doimiy ravishda havosi almashib turishi kerak. Bitta displey uchun minimal standart norma 6m ni, minimal hajm esa 20 m tashkil etishi kerak.

Displey oldida ishlaganda xonani yoritilishi yaxshi bo'lishi va imkoni boricha tabiiy kunduzgi yoritilishga yaqin bo'lishi kerak. Yoritish uchun displeyga yaqin joylashgan lyuminitsent lampochkalardan foydalanib bo'lmaydi. Bu strobaktik effekt deb aytiladi, displey ekranda ma'lumotni buzilishiga olib keladi.

Yoritishni eng maqbul usuli galten nurlanishli manbadir. Amerikalik olimlarning ham foydalanuvchilarga tavsiyasi diqqatga loyiqdir:

- Displey ekraniga yaxshi himoya filtri o'rnatish, to'g'ri filtrlardan foydalanmang;
- Ekran o'z sathidan 20 sm pastda va ko'zdan 65 sm masofada bo'lishi kerak (agar shu yaqindan yoki ko'rsangiz ham displey bilan burningizni uning yaqiniga olib borib ishlamang, hatto burun ham zarar ko'rishi mumkin);
- Ekranni oynaga nisbatan to'g'ri burchak holida o'rnatish;

- Ekraning yoritish xonasining yoritishiga teng bo'lishi kerak (taxminan 500-700 lk) yorqin lyumensent nurdan saqlanish;
- Yorqin fonda qora harflar oson o'qiladi;
- Har 10 minutda nigohni ekrandan boshqa tomonga oling;
- Ma'lumotni SHKga kiritishda uni ekran yaqinroq joyga qo'ying;
- Ko'zga displey yonida ishlaganda alohida ko'zoynak lozimligini ko'z doktori bilan gaplashib ko'ring. (masalan perforirovamniy oynak)

Barcha nurlantirishlarni yaxshi yutuvchi ayrim o'simliklar bor. Ular ko'pgina nurlanishlarda ular juda zo'r rivojlanadi. Shuning uchun ko'pgina ofislarda xonani bezash uchun emas, balki nurlanish kamaytirish uchun xona o'simliklardan foydalanishadi. Shuning uchun ushbu tavsiya kompyuterdan foydalanuvchilar uchun berish mumkin. Umuman xulosa shuki:

- Ekranli lippillashi va yarqirashi, yaqinda yomon ko'rish, asab stresslari va asabiylikka olib keladi.
 - Past chastotali maydon nur kasalliklari, stresslar, homiladorlarni buzilishlar bilan o'tishga, reproduktiv funksional buzilishga va yomon sharoitli ishlar paydo bo'lishiga olib keladi.
 - Elektron maydon hujjatlarini o'zgartirish va rivojlanishni to'xtatishga olib keladi. Bu ko'zning xuristalini xiralashish - katarakta keltirib chiqarish mumkin
- Kompyuter bilan ishlash vaqtida inson quyidagi faktorlardan charchaydi:
- ekraning me'yorida ortiq yorug'ligi;
 - kontrast va fon o'rtasidagi aniqligi;
 - kompyuterda ishlash paytidagi issiqlikdan nurlanishi;
 - kompyuterda nurlanishning insonga ta'siri;
 - kompyuter buzug'ligi.

Kompyuterdan nurlanishning oldini olishi uchun himoya filtrlaridan foydalaniladi.

Shunday qilib, monitor butunlay xalqaro standart MPR-2 (LOW radiation displeylari) talablarini qoniqtirganda ham, uni nurlanishda qo'shimcha himoya kerak bo'ladi. Bu to'g'risida takliflar juda ko'pdir. Amerikalik mutaxassislar, masalan, ekranda qo'l cho'zilgandagina bo'lgan masofada joylashishni maslahat beriladi, qo'shni monitorlar 222,8 masofada joylashishi lozim. Eng effektiv (foydali) vosita rivojlangan dunyoda tan olingan ekran qismi filtrlaridir.

4.2. Elektron didaktik vositalar yaratishda kompyuter bilan ishlash vaqtida insonning charchash sabablari

Ma'lumki kundalik hayotimizni shahsiy kompyutersiz tasavvur qilish qiyin. Shahsiy kompyuterlar hozirgi kunda hayotimizning barcha tarmoqlariga kirib kelgan va muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Ammo har bir qurilmadan foydalanishda havfsizlik talablariga rioya qilish bu hayot talabi. Shahsiy kompyuterlardan foydalanishda ham havfsizlik qoidalariga rioya qilish bu kishi organizmini turli havfli omillardan zarar topishi yoki jarohatlanishini oldini oladi. Eng avvalo kompyuterlardan foydalanishda ular uchun sanitariya va gigiena talablariga mos holda bino tanlash va ularni yongin havfsizligi vositalari, birinchi tibbiy yordam qutichalari bilan jihozlash maqsadga muvofiqdir. O'zbekiston Respublikasi Mehnat va aholini ijtimoiy himoya hamda Sog'liqni saqlash vazirliklari tomonidan belgilangan talablar asosida, kompyuterlardan professional foydalanuvchilar ishga kirishdan oldin va davriy ravishda meditsina ko'riklaridan o'tishlari shart. Homilador va emizikli farzandi bor ayollar uchun kompyuterda ishlash zararli. Ish o'rinini to'g'ri tashkil qilish, kishilarni turli kasbiy kasllanishlarga yo'liqishini oldini olishda asosiy omil bo'lib hisoblanadi. Shunday qilib, ishlab chiqarishda havfsiz va zararsiz mehnat sharoitini yaratish, har bir rahbar va mas'ul hodimning vazifasi bo'lib, bunda nafaqat kishilarga sog'lom ish muhiti yaratiladi, balki ishlab chiqarishda samaradorlikni oshishiga ham olib keladi. Zamonaviy avtomatlashtirilgan ishlab chiqarishda inson operatorning psixologiya va fiziologiyasi asosiy rolni egallaydi. Ishlab chiqarishda mehnat sharoitini yaxshilash va ilmiy asosda aniqlash, mehnatni to'g'ri ishlash maromini ta'minlash, mehnat tartibi va dam olishni tashkil qilish zarur.

Kompyuter bilan ishlash vaqtida inson quyidagi faktorlardan charchaydi:

- Ekranli yorug'ligi;
- Kontrast va fon o'rtasidagi aniqligi;
- Kompyuterda ishlash paytidagi issiqlikdan nurlanishi;
- Kompyuterda nurlanishning insonga ta'siri;
- Kompyuter buzug'ligi.

Displey bilan ishlaydigan EHM operatorlarida asosan, bosh og'risi,

bel, yelka, orqa og'rishi, ko'z charchashi kuzatiladi.

Купинча ишни бажаришда ишловчига боглик булган психологик факторларнинг катта таъсири борлигини курсатади. Мехнат хавфсизлиги психологиясининг асосий ҳоллари куйидагилар:

1. Мехнат хавфсизлиги ишловчининг жисмоний ва биологик сифатларининг катта комплексига боглик: янги ишчиларни қабул қилишда асосий эътиборни уларнинг уз касбларини тугри танлашига ва ишнинг хавфсиз усулларини узлаштиришларига жалб қилиш лозим.

Ишловчиларнинг хатти-ҳаракатида интизом ва узини тутта билишига эришиш ҳам асосий факторлардан биридир. Бу нарса хавфсизлик техникаси талабларини систематик равишда бажаришда намоён бўлади. Ишловчиларни содир булган бахтсиз ҳодисалар билан таништиришда, унинг барча содир бўлиш сабабларини тушунтириш ва шу ернинг узида унинг олдини олиш йулларини курсатиш лозим.

2. Техникавий камчиликларнинг таъсири.

Инсоннинг психтик ҳаёти асосан ташки муҳитга боглик ва ишни бажариш пайтида бу муҳитдаги зарарли факторлар инсонга бутунлай ёмон таъсир курсатади. Бу зарарли факторларга куйидагилар қиради: газ ва чанг билан ифлосланганлик, ёмон ёритилганлик, жуда паст (- 4 , - 6 С) ёки жуда юкори (+ 30 С) температура, шовкин. Бу факторлар ишловчининг тез чарчашига, сергаклигининг йуқолишига сабаб бўлади, булар эса тажрибасизлик ва эҳтиётсизлик билан биргаликда бахтсиз ҳодисага олиб келади.

3. Ишловчиларнинг травматизмга сабаб бўлувчи шахсий сифатлари.

Ишга қабул қилинаётган қупчилик касбдаги кишилар учун мажбурий булган медицина қуригини утқазिश вақтида (Ўзбекистон Республикаси Мехнат кодекси 214-модда) ишга қабул қилинаётган кишининг шахсий сифатларини, шунингдек унинг соғлигидаги травматизмга чалинишини қучайтирадиган етишмовчиликларни комплекс равишда ҳисобга олиш зарур. Буларга куйидагилар қиради:

1. Асаб касаллик системаси ёки бошқа органлардаги доимий функционал узғаришлар;
2. Сизги органларининг турли камчиликлари, қуришнинг қисман йукотилиши, гаранглик ва ҳоказо;
3. Ҳаракатларнинг мослашувидаги нуксонлар (эпчилмаслик, ишончсиз ҳаракатлар);
4. Эмоционал жараёнларнинг мувозанатлашмаганлиги (хурсандчилик, арзимаган ташки таъсирга дарҳол берилиши), булар енгилтаклик, уйламасдан иш қилиш, шошма-шошарликда намоён бўлади;
5. Алкоголь ва нашаларга ружу қуйиш;
6. Ишдан қунгли тулмаслик ва унга қизикишнинг йуклиги, бундан эса хардамхаёллик, қизикмаслик қелиб қикади.

Юқорида айтилганлардан шундай ҳулоса қелиб қикадики, медицина қуригининг салбий ҳулосасига ёки бажараётган ишига узининг шахсий ҳислатлари мос қелмаслигига қарамасдан ишга қирган қиши, бошқаларга нисбатан узининг бахтсиз ҳодисага учрашига доимо сабабчи бўлади.

Xulosa

Mamlakatimiz Prezidenti Islom Karimov ta'kidlaganlaridek, «Eng yangi zamonaviy o'quv vositalari bilan ta'minlangan kollejlarda eskidan qolgan o'qitish uslublarining davom etishiga mutlaqo yo'l qo'yib bo'lmaydi».

O'zbekiston Respublikasi «Ta'lim to'g'risida»gi qonunda o'quv jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etish mamlakatimiz ta'lim tizimini isloh qilishning asosiy ko'rsatkichlaridan biri sifatida e'tirof etilishi bejiz emas. Chunki, pedagogik texnologiya ta'lim jarayonini inqirozdan holi etish, uni bozor iqtisodi sharoitiga mos holda takomillashtirish va Davlat ta'lim standarti talablariga muvofiq kadrlar tayyorlashning muhim omillaridan biri bo'lib hisoblanadi.

Bitiruv malakaviy ishida, Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish mavzusi bo'yicha tadqiqot ishi amalga oshirildi. Masalani yechish uchun qo'yilgan muammolarni hal qilib quyidagi ishlarni amalga oshirildi:

- O'rgatuvchi elektron ishlanmalar bo'yicha mavjud manbalar tahlili;
- O'rgatuvchi elektron ishlanmalar yaratish va foydalanish bo'yicha mavjud manbalar tahlili;
- O'quv jarayonlarini tashkil etish va mustaqil o'rganishda o'rgatuvchi elektron ishlanmalardan foydalanish samaradorligi;
- Freemake Video Converter dasturi bo'yicha elektron dasturiy ta'minot yaratish masalasining qo'yilishi;
- Elektron ishlanmalarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar tahlil qilindi;
- O'rgatuvchi dasturiy mahsulotlarni yaratishda Camtasia Studio dasturi imkoniyatlari ochib berildi;
- O'rgatuvchi elektron qo'llanma yaratishda WebBuilder imkoniyatlaridan foydalanish asoslab berildi;
- Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish amalga oshirildi;
- Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlariga oid manbalarni shakllantirish amalga oshirildi;
- O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish loyihasini ishlab chiqildi;
- Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish texnologiyasi ishlab chiqildi;
- Yaratilgan dasturiy mahsulotdan foydalanish yo'riqnomasi shakllantirildi;
- O'rgatuvchi elektron qo'llanmalarni yaratishda texnika xavfsizligi qoidalarini ishlab chiqildi;
- Xaёт faoliyati xavfsizligi b'ycha tahliлий fikrlar hamda asosiy talabalar shakllantirib olindi;

Endi, kelgusida bu ishlarimni davom ettirib, kasb-hunar kollejlari zamonaviy yangi pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarga bilim beruvchi yosh pedagoglarga albbatta elektron sahifalar, interaktiv usullar asosidagi dasturiy ta'minotlar, mutaxassislik fanlari bo'yicha o'tadigan barcha fanlar va ularning mavzulari bo'yicha ajoyib taqdimotlar, ishlanmalar yaratib, talabalarning bilimini yanada mustahkam bo'lishida o'zimni olgan bilimlarim bilan javob berishga harakat qilaman.

Yaratilgan tadqiqot natijasini akademik лицей va kasb-hunar коллежларида ўқитиладиган шу mavzuga oid manbalarni tushuntirishda foydalanish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Олий ва урта махсус таълим вазирлиги. Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот кумитаси томонидан яратилган «Ўзлуксиз таълим тизими учун уқув адабиётларининг янги авлодини яратиш» концепцияси.
2. И. А. Каримов Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари, Тошкент, 2009 йил март
3. Ўзбекистон Республикасининг “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги қонуни Тошкент ш., 2003 йил 11 декабрь, 560-II-сон
4. Каримов И.А. “Эришилган ютуқларни мустахкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим” - Халқ сўзи. 2006, 11 февраль.
- 5.
6. А.Р. Марахимов, С.И. Рахмонқулова. Интернет ва ундан фойдаланиш. Тошкент, 2001.
7. В.А. Каймин, Б.С. Касаев. «Информатика: практикум на ЭВМ» Учебное пособие. Москва «Инфра – М» 2001.
8. Сайидахмедов Н. Ўқитувчи фаолиятининг технологияланувчанлиги. // Халқ таълими. 1999. № 5, 80-83б.
9. Қ. Ишматов ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯ АСОСЛАРИ (Илғор педагогик технологиялар) Ўқув қўлланма Наманган-2003
10. Н.Гайбуллаев, К.Тошмуродова «Педогогика» маърузалар матни, Тошкент-2000 йил
11. Р.Мавлонова, О.Тўраева, К.Холикбердиев «Педогогика» Тошкент «Ўқитувчи» 2001 йил
12. З.К.Исмаилова «Педогогикадан амалий машғулотлар» Тошкент «Фан» 2001 йил
13. Н.И.Макиенко «Хунар-Техника таълими билим юртларида педогогик процесс» «Ўқитувчи» нашриёти Тошкент-1979 йил
14. «Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти», акад. С. Ғуломов ва М.Шарифхўжаевлар таҳрири остида., Тошкент « Ўқитувчи » 2000 йил.
15. У.Ю.Юлдашев, Р.Р.Бокиев, Ф.М.Зокирова «Информатика» Тошкент-2002 йил
16. « Иқтисодиёт илми асослари », С. Ғуломов, А. Абдуллаев, А. Сотволдиев, Тошкент, «Молия», 2002 йил
17. «Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти », акад.С. Ғуломов ва М. Шарифхўжаевлар таҳрири остида., Тошкент « Ўқитувчи » 2000 йил.
18. « Иқтисодиёт илми асослари », С. Ғуломов, А. Абдуллаев, А. Сотволдиев, Тошкент, « Молия », 2002 йил.
19. И.Холлиев, А.Икромов «Экология» (касб-хунар коллежлари учун) Тошкент «Мехнат» - 2001 йил
20. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Кодекси. Тошкент, 1995 й.
21. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Тошкент, 1992 й.
22. К.Ё.Ёрматов ва бошқалар. Ҳаёт фаолияти ҳавфсизлиги. Маърузалар матнлари, Тошкент, 2000 й.
23. Ш.К.Маҳмудова. Касб касалликлари. Т. 1996 й.

Интернет маълумотларини олиш мумкин бўлган сайтлар: www.intuit.ru, www.izone.com.ua, www.osp.ru, www.w3.org, www.borland.com, <http://Elamak.freenet.uz>, <http://vlibrary.freenet.uz>, <http://bankreferatov.ru>, <http://www.intuit.ru>, <http://www.km.ru>, <http://www.referat.ru>, <http://www.superreferat.ru>, <http://www.izone.com.ua>, <http://www.osp.ru>.

https://ru.wikipedia.org/wiki/Freemake_Video_Converter

«TASDIQLAYMAN»

Kasb ta'limi fakulteti dekani

prof. B.J.Mahmudov

“_____” _____ 20__ y.

NAMANGAN MUHANDISLIK-PEDAGOGIKA INSTITUTI

Bakalavrlar uchun bitiruv malakaviy ishiga

TOPSHIRIQ

Kasb ta'limi fakulteti Kasb ta'limi (Informatika va AT) yo'nalishi bo'yicha

Kasb ta'limi (Informatika va AT) kafedrasida bitiruvchi

Samatov Sardorbek Qaxorjon o'q'lining

(talabaning ismi va familiyasi)

Bitiruv malakaviy ishi mavzusi Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minot yaratish

Ish rahbari t.f.n., dots. O.Jakbarov

(ilmiy darajasi, unvoni, ismi va familiyasi)

Rektorning ish mavzusi va rahbarni biriktirish haqidagi buyrug'i

№ _____ «_____» _____ 20__ yil

Bitiruv malakaviy ishini topshirish muddati “_____” _____ 20__ y.

1. Bitiruv malakaviy ishini bajarish uchun boshlang'ich ma'lumotlar

3D Max dasturida standart obyektlar haqida ma'lumotlar

Kompyuter dasturiy vositalari va texnik ta'minot

Zamonaviy pedagoqik texnologiyalar, metodlar

2. Tushuntiruv yozuvlarining tarkibi 10-15 ming so'z xajmida qo'lyozma tarzida:

Kirish

1-bob. O'rgatuvchi elektron ishlanmalar bo'yicha mavjud manbalar tahlili

2-bob. Elektron ishlanmalarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar

3-bob. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish

Hayot faoliyati xavfsizligi

Xulosa

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

3. CHizma ishlari tarkibi (ko'rgazmali chizma materiallar)

1. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlari bo'yicha prezentasion namoyishlar

2. Zamonaviy pedagoqik texnologiya metodlariga oid taqdimotlar

3. Dasturiy mahsulot taqdimoti

4. Bitiruv malakaviy ishi bo'yicha maslahatlar.

T/r	Bo'lim mavzusi	Maslaxatchi o'qituvchilarning F.I.SH	Topshiriq berildi		Topshiriq bajarildi	
			sana	imzo	sana	Imzo

5. Bitiruv malakaviy ishini bajarish rejasi (rahbar rejalashtiradi)

T/r	Bitiruv malakaviy ishi bosqichlarining nomi	Bajarish muddati	Tekshiruvdan o'tgan muddati
1	<i>Kirish</i>	<i>21.02.2015</i>	
2	<i>1-bob. O'rgatuvchi <u>elektron</u> ishlanmalar bo'yicha mavjud manbalar tahlili</i>	<i>10.03.2015</i>	
3	<i>2-bob. Elektron ishlanmalarni yaratishda foydalaniladigan dasturiy vositalar</i>	<i>25.04.2015</i>	
4	<i>3-bob. Freemake Video Converter dasturi imkoniyatlarini o'rgatuvchi dasturiy ishlanma yaratish</i>	<i>1.05.2015</i>	
5	<i>Hayot faoliyati xavfsizligi</i>	<i>15.05.2015</i>	
6	<i>Xulosa</i>	<i>29.05.2015</i>	
7	<i>Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati</i>	<i>3.06.2015</i>	

Bitiruv malakaviy ishi rahbari Jakbarov O.O. _____
(familiyasi, ismi, sharifi) (imzo)

Topshiriqni bajarishga oldim _____
(talabaniy familiya, ismi, sharifi) (imzo)

Topshiriq bajarilgan sana “ ____ ” _____ 20 y.

Kafedra mudiri _____ dots. O.O.Jakbarov